

ERIC HOOFD SCHILDERSBEDRIJF

Voor al uw binnen- en buitenschilderwerk.

Maalderij 8 • 3755 CG Eemnes • Tel. 06-51886413 • www.ehschilders.nl • e.hoofd@live.nl

PEUGEOT

KOOT **NEFKENS**
Natuurlijk
Eemnes Huizen

de Kaasschuur
Sinds 1968

ambachtelijke kazen
www.dekaasschuur.nl

exclusieve wijnen
Laarderweg 45

heerlijke noten
3755 AL Eemnes

EEMoptiek

Gediplomeerd opticien
en contactlensspecialist
Lid A.N.V.C.

Laarderweg 44
3755 AP Eemnes

☎ 035 - 621 24 99
🌐 www.eemoptiek.nl
✉ info@eemoptiek.nl

openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 9.00-18.00 uur. zaterdag 09.00-17.00 uur

HISTORISCHE KRING EEMNES

Kwartaalblad

Jaargang 39

1-2017

De Groentespecialzaak van
Eemnes en omstreken!

Lekker Gezond, Laarderweg 24B
3755 AN Eemnes, TE: 035 5386257

Topkwaliteit Groente & Fruit
Verse Salades
Verse Maaltijden
Verse Soepen
Vers gesneden Groentemixen
Verse Sappen
Fruit Kisten
Superfood
Tarwegras-sap

van der Waaij
makelaars & rentmeesters

Wakkerendijk 178A - 3755 DH EEMNES - 035-5394470
info@waaijmakelaars.nl - www.waaijmakelaars.nl

Aanbod

Verkoop

Aankoop

Taxaties

Buitenstate

WWW.WELKOOP.NL

Speciaalzaak in:

- tuinartikelen
- diervoeders en benodigdheden
- ijzerwaren en gereedschappen
- werkkleding en -schoeisel
- agrarische artikelen

SOEST
Torenstraat 16,

EEMNES
Noordersingel 18B,

AUTO CENTRUM EEMNES

Goed is niet Goed genoeg....

info@autocentrumemnes.nl

www.autocentrumemnes.nl

Bramenberg 6
3755 BX Eemnes

(035) 539 5174 | 06 559 737 39

(035) 539 5169

HISTORISCHE KRING EEMNES

DOEL VAN DE VERENIGING IS:

Bevordering van de kennis van- en de
belangstelling voor de geschiedenis in
algemene zin en de geschiedenis van
Eemnes, met aansluitend gebied, in het
bijzonder.

jaargang 39, nr. 1
maart 2017

verschijnt viermaal per jaar
ISSN (digitaal) 2666-6200
ISSN (druk) 1384-0657

BESTUUR

Voorzitter:
Mw. N.E. Lemckert, Zilverchoon 11
3755 TH Eemnes, 035-5311913

Secretaris:
J.J. Groeneveld, Zilverchoon 37,
3755 TH Eemnes, 035-5381609

Penningmeester:
J.L.A. Bos, Zilverchoon 19
3755 TH Eemnes, 06-53517973
HKE-ING Bank NL71INGB0002080362
HKE-Rabobank NL31RABO0315911425

Leden:
H.A. van Hees, 035-5389849
J.B. Nouwens, 035-5389239
D.E.C. Scherpenzeel, 035-5388660
Mw. E.C.M. Seure, 035-5310129

INTERNET HKE-ACTUEEL

www.historischekringemnes.nl
info@historischekringemnes.nl

KWARTAALBLAD

Redactieadres:
Kerkstraat 15, 3755 CK Eemnes
035-5389849, info@kleinwee.demon.nl

Redactie:
Henk van Hees
Ruud Ham

Opmaak:
Hans van Gelder

Druk:
Drukkerij J. Bout & Zn - Huizen

Losse nummers:
€ 4,- (verzendingkosten € 3,- bij 1 exempl.)

LIDMAATSCHAP

€ 14,- p.j., incl. kwartaalblad, voor leden in
Eemnes, Baarn, Laren NH, Blaricum en Hui-
zen NH. Leden buiten dit gebied betalen
€ 26,- p.j. i.v.m. verzendkosten.
Opzegging schriftelijk voor 1 december.
Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.

LEDENADMINISTRATIE

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

WERKGROEPEN

Bebouwingsgeschiedenis:
R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:
J. Frantsen, 035-5310442

Documentatie:
J.J. Groeneveld, 035-5381609

Voorwerpen:
H.H.M. van Roy, 035-5312531

Bibliografie:
R.T. van der Schaaf, 035-5386094

Foto's:
R.J. Ham, 035-5311424

Genealogie:
H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:
H.A. van Hees, 035-5389849

Tentoonstellingen:
J.B. Nouwens, 035-5389239

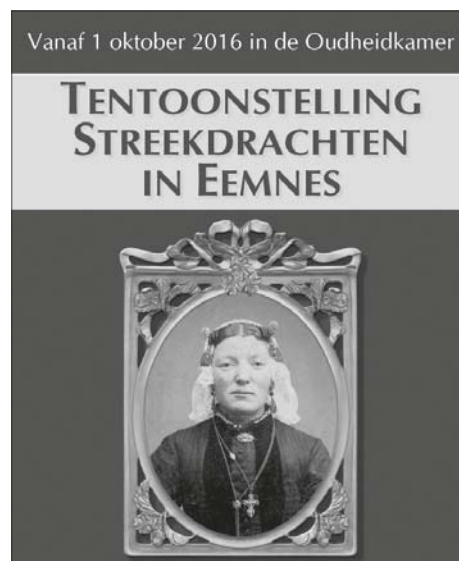
Website:
R.J. Ham, 035-5311424

© 2017 Historische Kring Eemnes. Alle rechten voorbehouden. Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie. De uitgever heeft er naar gestreefd de rechten van illustraties volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen nog bepaalde rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich te wenden tot de uitgever: info@historischekringemnes.nl. Auteurs die in dit tijdschrift publiceren geven daarmee onvoorwaardelijk toestemming tot het in digitale vorm opnemen in openbare databases. Logo van HKE: © 2009 Joop Smids, Eemnes, met alleenrecht van gebruik voor HKE.

Inhoud

Van de voorzitter	3
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	3
Duitse families in Eemnes, Deel 4 (diverse auteurs)	4
Verhuizing van Oost Nederlanders naar Eemnes (Henk van Hees)	15
Opsporing gezocht (diverse auteurs)	18
Levensverhaal van Toon Ruizendaal (Bert Snel)	21
Femnesser merklappen Deel 2 (Henk van Hees)	34
Raboespolder Deel1 (Evert van Andel)	41
Een Dornier op de Driest (Peter Bruin)	55
Vrijwilligers in beeld, Marian Springer (Jan Delfgou)	70
Oproep foto/Filmmateriaal S.V. Eemnes	71
Inleveren kopij voor het volgend nummer	72

Tentoonstelling in de Oudheidkamer

oudheidkamer EEMNES
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035-5382375
Geopend: zaterdags van 14-16 uur
Toegang gratis

Van de voorzitter

In dit eerste nummer in het nieuwe jaar vindt u weer een keur aan verhalen. Deels maken we schoon schip met het afronden van verhalen waar al eerdere delen van zijn gepubliceerd in vorige kwartaalbladen. En deels treft u weer hele nieuwe verhalen. Sommige van deze verhalen konden in betrekkelijk korte tijd worden geschreven. Andere verhalen vergden maandenlang noest speurwerk. Fijn dat er voor al die verhalen mensen zijn die niet alleen het speurwerk doen en interviews houden, maar daarnaast ook nog de kunst verstaan om er een goed verhaal van te maken.

De lezers in Eemnes zijn er aan gewend dat er ook in de Rotonde altijd een verhaal uit de koker van de Historische Kring staat. De Rotonde gaat bij het oud papier, maar die verhalen worden bewaard en zijn nu terug te vinden op onze website. Ook leuk voor de lezers die de Rotonde niet in de bus krijgen.

Als Historische Kring doen we natuurlijk meer dan verhalen schrijven. Kom naar de Algemene Ledenvergadering en dan praten we u weer helemaal bij. Wellicht tot ziens.

Uw voorzitter *Liesbeth Lemckert.*

Uitnodiging

Hierbij nodigen wij de leden van de Historische Kring Eemnes uit voor de

Algemene Ledenvergadering

in De Hilt, Hasselaarlaan 1C, Eemnes, op:

donderdag 30 maart 2017, 20.00 uur

20.00: Presentatie

Groei van Eemnes van 2000^e tot 9000^e inwoner (1938-2016)

21.00: Pauze en fotomoment met 2000^e t/m 9000^e inwoner

21.15: formele deel Algemene Ledenvergadering *

- * Agenda en bijbehorende stukken liggen in onze Oudheidkamer ter inzage vanaf 11 maart en staan op onze website historischekringeemnes.nl. Desgewenst op te vragen bij het secretariaat.

De secretaris

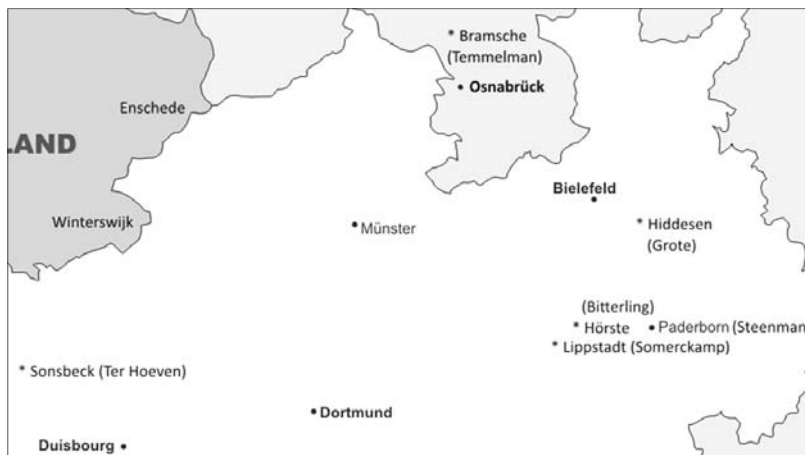
Duitse families in Eemnes

DEEL 4

HENK VAN HEES

Inleiding

In onze kwartaalbladen nummer 1, 3 en 4 van de jaargang 2015 verschenen drie artikelen over Duitse families in Eemnes. Het ging daarbij in totaal om 26 families. Na deze publicaties werden er toch weer nieuwe families van Duitse herkomst ontdekt. Dat is de reden waarom er nu een deel 4 verschijnt van Duitse families in Eemnes. In totaal komen hier nu 5 nieuwe families aan bod met een Duitse achtergrond: Bitterling (Broek) – Grote (De Groot) – Somerckamp – Steenman en Temmelman (Temmermans). Voorts is er een aanvulling voor de familie Ter Hoeven. Als curiositeit wordt dit onderdeel afgesloten met een artikel over de bekende Nederlandse zwemster Nel van Vliet. Zij was een nakomeling van de Eemnesser wagenmaker Nicolaas Schmidt, die ook van Duitse afkomst was.

Waar kwamen ze vandaan?

FAMILIE BITTERLING (BROEK)

Wapen van de voormalige gemeente Hörste bei Lippstadt, thans stadsdeel van Lippstadt.

Voor 1765 is Steven Stevense Broek (mogelijk via Voorthuizen) vanuit Hörste (bij Lippstadt in het diocees Paderborn) naar Achterveld gekomen. Hij trouwde in 1765 in de R.K. kerk van Achterveld met de 26 jaar oude Gijsbertje Jans van den Berg uit Den Aard, de dochter van Jan Petersen van den Berg. Steven en Gijsbertje kregen 6 kinderen waarvan de oudste dochter Maria in 1766 gedoopt werd in Achterveld. Ze woonden toen op de Pollenhoff in Stoutenburg. Later zijn ze naar Amersfoort verhuisd, waar hun andere 5 kinderen zijn gedoopt in de R.K. Parochiekerk Kromme Elleboog. Hun eerste kind dat daar in 1768 gedoopt werd, was hun zoon Jan, waarna er nog vier kinderen zouden volgen. Steven en Gijsbertje zijn nogmaals verhuisd, want ze overlijden beiden in Achterveld. Steven in 1804 en Gijsbertje in 1809.

Zoon Jan Stevense (Broek/Bitterling) trouwde op 9 mei 1802 in Stoutenburg met Jannetje Goosens, de weduwe van Jan Jacobse Berg uit Stoutenburg. Jan was dagloner en/of landbouwer van beroep en ging met Jannetje in Hamersveld wonen waar ze een jaar later hun eerste kind Gijsbert lieten dopen. In 1808 volgde zoon Jan en in 1810 zoon Steven. Bij de doop van deze kinderen werd geen achternaam van de vader genoemd. Hij stond vermeld als Jan Stevense. De familie verhuisde voor 1831 van Hamersveld naar Stoutenburg. Toen Jan in 1841 in Stoutenburg kwam te overlijden, werd hij Jan Stevense Bitterling genoemd, zoon van Steven Stevense Bitterling. Met het invoeren van de burgerlijke stand in 1811, werd het verplicht om een achternaam aan te nemen. Blijkbaar was de achternaam Broek in onbruik geraakt en heeft Jan Stevense de achternaam Bitterling aangenomen. Bij het inschrijven van het overlijden van zijn vader werd die toen ook Bitterling genoemd. Ook de broer en twee van de zusters van Jan Stevense hebben de naam Bitterling aangenomen.

Jan Janse Bitterling was boerenknecht toen hij op 19 oktober 1831 in Hoogland ging trouwen met Woutertje van Lokhorst uit Hoogland. Jan en Woutertje gingen na hun huwelijk in Hoogland wonen en kregen daar 7 kinderen. Hun oudste dochter was de in 1832 geboren Jannegje Bitterling. Na een leven als landbouwer komt Jan Janse Bitterling in 1886 op 78-jarige leeftijd in Hoogland te overlijden.

Bidprentje van Jannetje Bitterling (1832-1907),
getrouwd met Johannes Wiggerts en Dirk Tijken.

Bid voor de ziel van zaliger
JOANNA BITTERLING
echtgenoot van
DIRK TIJKEN

plotseling overleden te Eemnes den 28 December 1907 in den ouderdom van ruim 75 jaar en begraven 2 Januari 1908 op het R. K. kerkhof aldaar.

Het is aan het menscheijk hart vergund zich een weg voor te stellen, maar aan God voorbehouden diens gangen te besturen.
Sap. XVI. 9.
Weest derhalve bezorgd, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer uw uur zal slaan.
Matth. XIII. 56.
Wie zal zich dan ook verstouten Hem te vragen, waarom Hij het zoo gedaan heeft.
II. Kon. XVI. 10.
Zij sterven geen onvoorzien en dood, die de gedachte aan den dood altijd voor den geest hebben. H. Anselmus.
O Maria! gij, die mijn hart altijd bemind, mijne tong geprezen hebt, bid voor mij.
H. Bonaventura,
Dierbare echtgenoot en kinderen, wilt niet weenen over mij, wij zien elkander weer, waar niemand onze vreugde storen zal. Joes. XIV.
Zoet Hart van Jezus, wees mijne liefde.
300 dagen aflaat.
Zoet Hart van Maria, wees mijne toevlucht.
300 dagen aflaat.
**ONZE VADER — WEES GEGROET.
Zij ruste in vrede!**

J. LUIJF - EEMNES.

Dirk en Jannetje bleven hierna aan de Heidelaan 4 wonen, waar in 1887 Woutertje van Lokhorst, de moeder van Jannetje, vanuit Hoogland bij hen kwam inwonen. Negen jaar later, in 1896, kwam Woutertje van Lokhorst op 84-jarige leeftijd te overlijden. Toen Jannetje Bitterling op 28 december 1907 overleed, verdween hiermee ook de naam Bitterling uit Eemnes. Dirk Tijken overleefde Jannetje maar drie jaar en kwam in 1910 op 76-jarige leeftijd te overlijden.

Wiebe van IJken

Woutertje van Lokhorst besluit daarop om in 1887 vanuit Hoogland te gaan verhuizen naar Eemnes.

Haar dochter Jannetje was in begin 1860, toen zij 28 jaar oud was, naar Eemnes gegaan en daar als dienstbode bij Cornelis van Wegen in dienst geweest. Ze woonde in bij de familie Van Wegen op Wakkerendijk 190. In de periode dat ze daar woonde, heeft ze haar toekomstige man Johannes Wiggerts leren kennen die als knecht werkte bij de familie Van Wegen op Wakkerendijk 188. Ze trouwden nog in dat zelfde jaar 1860 in Eemnes.

Johannes Wiggerts en Jannetje Bitterling woonden na hun huwelijk aan de Heidelaan 4 in Eemnes Binnen en kregen daar 6 kinderen. Twee zoons (waarvan één jong overleden) en vier dochters. Johannes werd niet zo oud. Hij stierf al in 1879 op 50-jarige leeftijd en Jannetje hertrouwde binnen een jaar in 1880 met Dirk Tijken, de weduwnaar van Neeltje Hagen.

FAMILIE DE GROOT (GROTE)

Wapen van de gemeente Detmold, waartoe Hiddesen behoort.

In het midden van de 19e eeuw woonden in Eemnes twee onderling niet verwante families De Groot. Van één van deze families kon vastgesteld worden dat deze via Hilversum uit Duitsland afkomstig was. In of kort voor 1756 vestigde Hendrik de Groot, metselaar van beroep, zich in Hilversum. Hij was in 1730 in Hiddesen, Duitsland geboren als Johan Heinrich Grote, zoon van Christoph Johann Jost Grote en Anna Elsebein Dreyman. Uit zijn beide huwelijken stamt een uitgebreid nageslacht van metselaars, timmerlieden en architecten.

In 1767 kwam zijn broer Philip de Groot ook naar Hilversum. Bij zijn toelating als lidmaat van de Nederlands Hervormde kerk in Hilversum werd vermeld dat hij afkomstig was uit het graafschap Lippe (nu vorstendom Lippe-Detmold). Philip werd daar als Johann Philip Grote op 10 juli 1735 gedoopt in Hiddesen, een dorpje net ten westen van Detmold. Uit zijn huwelijk, in 1767 in Hilversum voor de N.H. Kerk gesloten, met Geertje Pieterse Vlaanderen, werden 6 kinderen, 4 zonen en 2 dochters, geboren.

Zijn zoon Jan Filippus de Groot, geboren te Hilversum in 1776 huwde in 1807 te Kortenhoef met Grietje Rijken. Hij werd vermeld als boertje en zij als landbouwster. Uit hun huwelijk werden 5 kinderen, 3 zonen en 2 dochters, geboren.

Hun zoon Gerrit de Groot Janszoon werd in 1808 in Kortenhoef geboren en was metselaar van beroep. Rond de tijd van zijn huwelijk kocht Gerrit een huis in Eemnes-Binnen, ter hoogte van Gooiergracht Zuid 47, gelegen op de Driest op enige afstand van de weg, zo ongeveer waar nu de A27 loopt. Het werd ook wel aangeduid als een huis in de heide. Gerrit huwde in 1841 in 's-Graveland met Geertrui Hoogeveen (1792-1863) en ging met haar in dit huis wonen.

Na haar dood hertrouwde Gerrit op 7 mei 1864 in Eemnes met Evertje Batavier (1824-1916). Uit hun huwelijk werd in 1865 in Eemnes dochter Grietje geboren die dezelfde dag nog overleed. Gerrit en zijn vrouw vertrokken in juni 1865 naar Hilversum waar hun zoon Gerrit geboren werd. Vader Gerrit overleed op 79-jarige leeftijd op 3 juli 1888 te Hilversum. Zijn huis in Eemnes had Gerrit nog een paar jaar aangehouden, maar uiteindelijk in 1872 verkocht.

De Kruidhoeve op Gooijergracht 47 in Eemnes. Tegenover dit pand woonde Gerrit de Groot van circa 1841 tot 1865 met zijn gezin in een huisje op de hei. Het stond ter hoogte van de huidige A27.

De broer van Gerrit, Pieter de Groot, werd in 1810 in Kortenhoef geboren en ook hij keerde terug naar een beroep in de bouw. Hij was timmerman. Pieter huwde voor de burgerlijke stand in Hilversum in 1845, maar voor de N.H. kerk te Eemnes-Binnen, met Maria Antonia van de Meent. Maria Antonia was

weliswaar in 1823 in Maartensdijk geboren, maar kort na haar geboorte verhuisden haar ouders naar Eemnes. Na hun huwelijk gingen Pieter en Maria Antonia in Hilversum wonen.

Harry van der Voort.

FAMILIE SOMERCKAMP

Wapen van de plaats Lippstadt.

Op 21 april 1805 wordt in Eemnes het huwelijk gesloten tussen Albarta Jacoba Righolt en Adam Diederich Somerckamp. De laatste is op 27 oktober 1775 geboren in Lippstadt in het Duitse vorstendom Lippe. Zijn vader was Maximilian Ferdinand Somerckamp, kok van beroep en zijn moeder was Maria Elisabeth Reuss. Toen hij trouwde woonde Adam Diederich (ofwel op z'n Hollands Dirk) in Eemnes. Het is niet bekend wanneer hij zich in Eemnes gevestigd heeft.

Zijn bruid Albarta Jacoba Righolt was geboren in Eemnes in 1781 als jongste dochter van Gerrit Righolt (1733-1783) en Johanna Margaretha van Otterbeek (1742-1787) uit Deventer. Haar vader Gerrit Righolt had in Eemnes een winkel, ter hoogte van Wakkerendijk 142-148 (Klassenburg).

Albarta was al op jonge leeftijd ouderloos. De winkel van haar vader is overgenomen door zijn oudste zuster Geertruijd Righolt, geboren in 1735 te Ede.

Na haar huwelijk verhuisde Albarta Jacoba met haar man van Eemnes naar Amsterdam. Haar man Dirk was bakker van beroep. Ze begonnen daar een bakkersbedrijf in de Anjelierstraat. Ze kregen drie kinderen, waarna Albarta in 1810 overleed. Adam Diederich Somerckamp trouwde in 1812 voor de tweede keer en toen met de bakkersvrouw Helena Mosveld. Ze begonnen een bakkerij in Deventer, waar Dirk in 1820 overleed.

Henk van Hees

DE EEMNESSER SMEDENFAMILIE STEENMAN

Wapen van de stad Paderborn

Als je de familienaam Steenman leest, zou je niet zeggen dat het van oorsprong een Duitse familie is. Waarschijnlijk is de naam dan ook vernederlandst. De Duitse oorsprong ligt rond 1725. Dan wordt Barend Steenman geboren in Paderborn.

Als jongeman trekt hij naar Nederland en komt terecht in Muiden en omgeving. In de stad Muiden trouwt hij in 1751 met Leijsje Hendrikse Koers. In 1764 trouwt hij in Muiden voor de tweede keer met Anna Arisse Ligter. Barend was in Muiden turfdrager en zoutmeter en als zelfstandig ondernemer knapte hij oude bootjes op en verkocht die dan weer. Uit zijn tweede huwelijk werd een zoon Arie (Adrianus) Steenman (1782-1858) geboren. Hij trouwde met Gerarda van den Berg en zij kregen een zoon Barend (1814-1869)

Deze zoon Barend werd scheepmaker in Muiden. Hij trouwde met Antje Roolker (1818-1874), dochter van Thomas Roolker en Cornelia Kool geboren in Eemnes. De grootvader van Antje was Jan Roolker, geboren te Inkter (Engter) in het Duitse Hannover.

Barend Steenman en Antje Roolker kregen een zoon Jan (1857-1934), die smid werd in Eemnes op Wakkerendijk 22. Jan trouwde met de Eemnesserse Mietje Ruitter. Hun zoon Bernard Steenman (1895-1940) nam de smederij op Wakkerendijk 22 over. Hij trouwde Alida Maria Voskuilen. Hun zoon Jan Steenman (1925-2002) was de laatste smid van deze familie. In 1960 liet hij de oude woning en smederij op Wakkerendijk 22 afbreken. Er werd een nieuwe werkplaats gebouwd en Jan en

Bidprentje van Joannes Steenman (1857-1934), smid in Eemnes.

Jan Steenman (1925-2002). Van 1940 tot 1983 was hij smid op Wakkerendijk 22 in Eemnes.

zijn vrouw gingen in een nieuwbouwwoning naast hun oude huis wonen. Jan en zijn vrouw Ali kregen vijf dochters en één zoon Bernard. In 1983 is Jan gestopt met het smederijbedrijf.

Henk van Hees

DE FAMILIE TEMMELMAN OFWEL TEMMERMANS

Wapen van de stad Bramsche.

Rond het jaar 1733 werd in Bramsche in de Osnabrückse regio in Duitsland een zekere Johan Henrich Temmelman geboren. Net zoals vele plaats- en streekgeno-

Eikenlaan in Eemnes anno 2017. Op deze plek stond tot circa 1890 de boerderij van rietdekker Johan Hendrik Temmermans (1803-1886). Voor hem woonde hier een tabaksplanter en daarom werd deze plek van oudsher Tabakkerie genoemd. Foto Wiebe van Ijken.

ten trok hij al jong naar Weesp in Nederland. Hij ging wonen en werken in Weesperkarspel. Daar leerde hij op een gegeven moment Grietje Bolmans uit Harderwijk kennen, die daar ook werkte. Het klikte tussen hen en op 19 april 1766 trouwden ze in Weesp. In 1770 werd uit dit huwelijk een dochter Anna geboren, die op 22 april 1770 in Weesp Nederlands Hervormd gedoopt is. Alles

wijst erop dat haar moeder Grietje Bolmans al vrij snel is overleden.

In 1792 woonde Anna Temmelman in Eemnes Binnen. In dat jaar ging ze daar in ondertrouw met Wouter van den Berg. Ze trouwden op 18 oktober van dat jaar in Maartensdijk. Er waren dus contacten met Maartensdijk; daar woonde ook Hendrikje (Henriëtte) van Ettehoven. Deze jongedame raakte in 1803, als 20-jarig meisje, in verwachting van de vader van Anna, de toen 70-jarige Johan Henrich Temmelman.

Uit deze relatie werd een zoon Johan Hendrik Temmelman geboren, die op 4 december 1803 in Maartensdijk Nederlands Hervormd gedoopt werd. De verwekker van dit kind overleed negen jaar later op 7 september 1812 in Nieuw-Loosdrecht. Hij woonde daar toen in bij zijn dochter Anna Temmelman en haar man Wouter van den Berg.

De verwekte Johan Hendrik groeide op bij zijn moeder Hendrikje, die in 1812 in Vinkeveen trouwde met Gerard Graneman (Grandeman). Eenmaal volwassen koos hij het beroep van rietdekker. Johan Hendrik wordt bij zijn huwelijk Temmelman genoemd. Op 2 juni 1826 trouwde Johan Hendrik Temmelman in Maartensdijk met Gijsje Stevense van den Brink uit Barneveld.

Vlak na hun huwelijk in 1826 kwam dit paar in Eemnes wonen in een oude

boerderij ter hoogte van de huidige Eikenlaan, dus tussen de adressen Wakkerendijk 250 en 252. De plek waarop hun woning stond, werd vroeger Tabakkerie genoemd omdat er voor die tijd een tabakskweker had gewoond. Johan Hendrik bleef zijn verdere leven op deze boerderij wonen en kreeg er met Gijsje zes kinderen. Hij stierf er in 1886. Zijn vrouw Gijsje stierf er in 1890. Daarmee was deze familie uit Eemnes verdwenen. Hier werd trouwens meestal de familienaam Temmermans en soms Timmermans gebruikt. Hendrik Temmermans, de oudste zoon van Johan Hendrik en Gijsje, was de enige van de zes kinderen, die trouwde. Hij stierf in 1902 in Baarn. Zijn nakomelingen hebben de naam Temmermans voortgezet in Baarn en omgeving. Er komt in Nederland geen andere familie voor met dezelfde naam.

Henk van Hees

Familie TER HOEVEN (aanvulling)

Wapen van de plaats Sonsbeck.

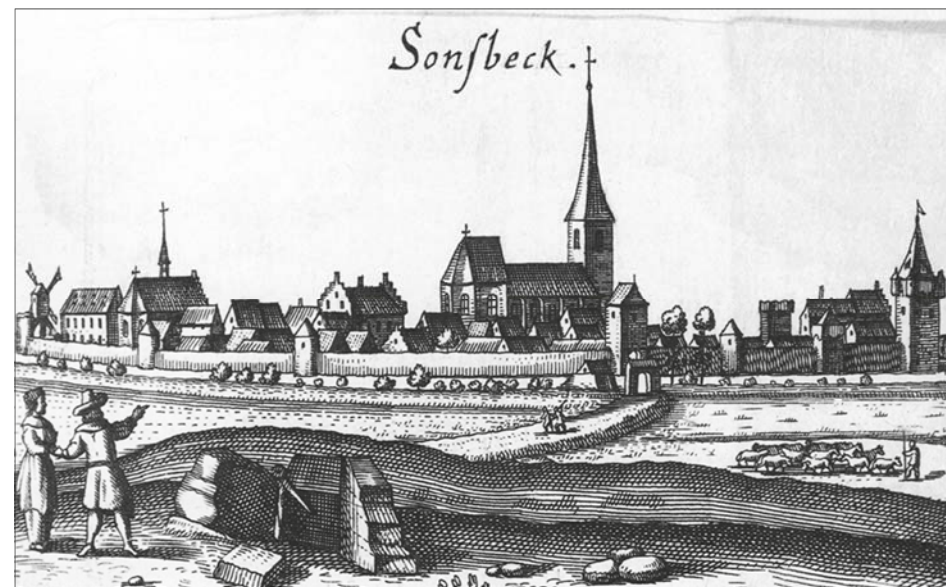

In ons kwartaalblad nr. 1 van 2015 stond een artikeltje over de Duitse familie Ter Hoeven uit Sonsbeck. Het ging om het gezin van vader Joannes Hermanus ter Hoeven. Een dochter uit zijn eerste huwelijk met Elisabeth Leijgraef was Petronella ter Hoeven (1758-1820), die trouwde met de Eemnesser Dirk Tak (1753-1806). Zij kwam voor 1786 naar Eemnes. Vader Joannes Hermanus trouwde voor de tweede keer met Theodora Hemmers. Een zoon uit dat huwelijk was Joannes Theodorus (Dirk) ter Hoeven (1769-1804), die voor 1798 naar Eemnes kwam, toen hij daar trouwde met Grietje Willemse Snoek (1776-1811).

Kort geleden werd ontdekt dat er nog een derde kind van vader Joannes Hermanus ter Hoeven naar onze streken is getrokken. Dat was een dochter uit zijn tweede huwelijk en ze heette Elisabeth ter Hoeven. Ze werd rk gedoopt in Sonsbeck op 24 februari 1766. Op 13 januari 1807 trouwde ze in Soest met Jan Jansz Schouten (1765-1839). Elisabeth is overleden te Soest op 22 mei 1825.

Elisabeth en haar man hadden geen kinderen maar ze hebben wel een kind in huis opgenomen. Dat was een dochter van Dirk ter Hoeven uit Eemnes, een broer van Elisabeth. Het meisje heette ook Elisabeth ofwel Betje. Ze was geboren te Eemnes in 1798. In 1819 toen ze 21 jaar oud was, trouwde ze met de 21 jaar ou-

Prent uit 1650 van het Duitse plaatsje Sonsbeck, waar de familie Ter Hoeven vandaan kwam.

dere Petrus Cornelisz Schouten (1767-1853), een achterneef van haar oom Jan Schouten. Dit echtpaar is altijd in Soest blijven wonen en Betje ter Hoeven stierf daar op 6 augustus 1852.

Henk van Hees

BIJ DE FAMILIE SCHMIDT (zie ook HKE 2015, nummer 3, pag 155)

EEN GOUDEN OLYMPISCHE MEDAILLE MET EEN EEMNESSER GLANS.

Nel van Vliet, nakomeling van Nicolaas Schmidt.

De familie Schmidt, die in de 19^e eeuw in Eemnes woonde, is afkomstig uit Abtswind, een dorpje van zo'n 850 inwoners gelegen tussen Würzburg en Nürnberg in het noordwesten van de deelstaat Beieren. Met deze zin begon het artikel over de familie Schmidt in Eemnes. Toen dit artikel geschreven werd, was niet bekend dat

Pietje (Nel) van Vliet.

Nicolaas Schmidt, de man die vanuit Abtswind naar Eemnes kwam, betovergrootvader was van een Hilversumse zwemster die wereldberoemd zou worden. Op 31 januari 1817 trouwde wagenmaker Nicolaas Schmidt (Abtswind 1784–Eemnes 1845) te Baarn met Hendrica Jacoba Zwart. Uit hun huwelijk werden vier kinderen, twee dochters en vervolgens twee zonen geboren. De jongste van de twee dochters was Jannetje, geboren te Eemnes op 3 juni 1818. Zij huwde met Frans

van de Kuinder, bakker op Wakkerendijk 236. Jannetje overleed in Loosdrecht op 7 augustus 1902 en werd in Eemnes begraven. Eén van hun zonen was Hendrik van de Kuinder, geboren in Eemnes op 22 augustus 1848. Hij was aanvankelijk werkmán, maar later bakker te Hilversum. Hij overleed daar op 15 februari 1932. Hij huwde in Amsterdam op 6 maart 1890 met Aleida van Brakel (1861-1939).

Jannetje van de Kuinder was op 13 februari 1891 in Loosdrecht geboren als oudste dochter van Hendrik en Aleida. Jannetje trouwde op 15 oktober 1913 in Hilversum met Johannes Marinus Jacobus van Vliet, geboren te Nieuwer-Amstel in 1889, maar in 1913 was hij bakker te Hilversum.

In 1926 werd op 17 januari hun dochter Pietje van Vliet geboren. Pietje leerde op latere leeftijd zwemmen toen ze door een vriendin werd meegenomen naar het zwembad. Ze bleek een natuurtalent en wist al vrij snel de aandacht van trainer en zwemcoach Jan Stender op zich te vestigen. Na het einde van de Tweede Wereldoorlog nam zij regelmatig deel aan nationale en internationale zwemwedstrijden waar ze het ene na het andere record op haar favoriete onderdeel, de 200 m schoolslag, wist te vestigen. Na haar eerste Amerikaanse reis in 1947 wijzigde zij haar voornaam in Nel. In 1948 verbleef zij voor een tweede maal in de Verenigde Staten nu om zich in alle rust voor te bereiden op haar deelname aan de Olympische Spelen. In de zomer van 1948 zwom zij naar goud op de 200 m schoolslag op de Olympische Spelen in Londen (in een tijd van 2.57,2). Na haar actieve sportcarrière gaf Nel van Vliet nog jarenlang zwemles in het zwembad aan de Kapelstraat te Hilversum. Zij overleed in 2006 te Naarden.

HARRY VAN DER VOORT.

VERHUIZINGEN VAN OOST-NEDERLANDERS NAAR EEMNES

EINDCONCLUSIES

HENK VAN HEES

In onze kwartaalbladen nr. 2,3 en 4 van de jaargang 2016 verschenen drie artikelen over de verhuizing (migratie) van Oost-Nederlandse families naar Eemnes. Het betrof ook verhuizingen van families, die via een plaats in onze regio in Eemnes terecht kwamen.

Met Oost-Nederland werd bedoeld het gebied ten oosten van de lijn Zwolle-Arnhem-Nijmegen en ten zuiden van Drente en Friesland.

In totaal zijn 19 families besproken. In dit artikel volgen een aantal eindconclusies, die zijn voortgekomen uit dit onderzoek.

1. DE PERIODE VAN VERHUIZING

De verhuizingen vonden plaats in de periode tussen circa 1730 en circa 1820. In 12 van de 19 gevallen betrof het de periode van 1750 tot 1785. Opvallend is dat in de periode tussen 1820 en 1920 nauwelijks nog migratie plaatsvond tussen Oost-Nederland en Eemnes.

2. BEROEPEN VAN DE VERHUIZERS

De gezinshoofden van de families, die verhuisden, hadden vrijwel allemaal ambachtelijke beroepen. Zo telde de groep acht timmermannen, drie kleermakers, drie schoenmakers en twee smeden. Daarnaast kwamen er nog één tuinman, één landbouwer en één dienstbode voor. Arbeiders (dagloners of knechten) kwamen in het geheel niet voor. Er mag dus geconcludeerd worden dat deze verhuizingen aantrekkelijk waren voor jongemannen, die een vak hadden geleerd en die een betere toekomst hoopten te vinden in het westen.

3. RELIGIE VAN DE VERHUIZERS

Het gaat hier voornamelijk om rooms-katholieke families. Van de 19 verhuisde families waren er 15 rooms-katholiek en 4 Nederlands hervormd. Je zou gaan den-

ken dat de rooms-katholieke families in het oosten minder mogelijkheden en meer armoede hadden.

4. MEERDERE FAMILIELEDEN, DIE VERHUISDEN

Degenen, die verhuisden van Oost-Nederland naar Eemnes, waren meestal jonge, nog ongetrouwde mannen. In veel gevallen trouwden ze pas later met een vrouw uit Eemnes of omgeving.

Die jonge mannen kwamen in veel gevallen niet alleen vanuit het oosten naar Eemnes. Bij 7 van de 19 families werd er verhuisd met een familielid, meestal een broer. Die familieleden vestigden zich niet altijd in Eemnes. Ook werd er niet altijd tegelijkertijd verhuisd. Het succes van een broer of neef zette anderen ook aan om de grote stap te maken. Verhuizingen van meerdere familieleden zagen we bij de families Beking, Ten Brink, Brundel, Krieger, Steenbergen, Steenhof en Wiggerts.

5. INTEGRATIE

In 2015 verschenen enkele artikelen over Duitse families in Eemnes. Voor zover we nu kunnen overzien, integreerden deze Duitse families beter dan de Oost-Nederlandse. Bij die laatste groep werd meer onderling getrouwd en bleven meer kinderen ongehuwd. Een mooi voorbeeld is het gezin van Jan Hassink: een gezin met 12 kinderen, waarvan er zes ongehuwd bleven. Drie dochters trouwden met mannen uit Oost-Nederlandse / Duitse families; twee dochters met een man uit deze regio. Er werd duidelijk minder getrouwd met de autochtone bevolking.

Van enkele gevallen is bekend dat de mannen weer teruggingen naar hun geboorteplaats of –streek (Steenhof en Wiggerts).

6. VEEL FAMILIES SNEL UITGESTORVEN

Opvallend is tenslotte dat nogal wat families na enkele generaties in de mannelijke

lijn zijn uitgestorven. (zowel in Eemnes als buiten Eemnes). Dit verklaart dan ook meteen waarom veel van deze familienamen tegenwoordig niet meer voorkomen in Eemnes en/of omgeving.

In bijgevoegd schema zijn een aantal feitelijke gegevens betreffende deze 19 families terug te vinden.

TREK VAN OOST-NEDERLANDERS NAAR EEMNES

FAMILIE	GELOOF	HERKOMST	BEROEP VERHUIZER
Alfrink	RK	Terwolde	Timmerman
Beking	NH	Aalten	Timmerman
Boog	RK	Lathum	Schoenmaker
Ten Brink	RK	Terborg	Smid
Brundel	RK	Ruurlo - Zieuwent	Kleermaker
Van Elburg	RK	Zevenaar	Dienstbode (vrouw)
Hassink	RK	Haaksbergen	Timmerman
Helmich	RK	Didam – Arnhem	Tuinman
Koelink	RK	Groenlo	Timmerman
Krieger	RK	Lichtenvoorde - Zieuwent	Kleermaker
Loman	RK	Groenlo	Kleermaker
Van Ommen	NH	Goor	Timmerman
Roosegaard	RK	Silvolde	Landbouwer
Schenk	RK	Aalten	Timmerman
Steenbergen	NH	Doetinchem	Schoenmaker
Steenhof	RK	Weerselo	Timmerman
Westerhuis	RK	Ulft	Schoenmaker
Van Wechelt	NH	Heino	*onbekend*
Wiggerts	RK	Westervoort-Duiven	Smid

OPSPORING VERZOCHT

Tijdens het onderzoek van Oost-Nederlandse families, die naar Eemnes zijn verhuisd, liepen we soms vast. Van bepaalde mensen, zelfs van een heel gezin, was op een gegeven moment in de archieven geen spoor meer terug te vinden. Daarom hebben we deze keer een speciale rubriek "Opsporing verzocht". Een uitdaging voor iedereen, die het leuk vindt om in de archieven of per computer familieonderzoek te doen.

Wie helpt ons om op het spoor te komen van deze personen, die in rook lijken te zijn opgegaan?

Opsporing verzocht van: Jan Wiggerts

Geboren: te Eemnes op 17 februari 1820

Zoon van: Dirk Wiggerts en Heintje Stoffelse de Graaf

Militaire dienst: 1838

Daarna is er geen spoor meer van hem te vinden.

Wie kan ons meer vertellen over de verdere levensloop van deze Jan Wiggerts?

Reacties s.v.p. naar: info@kleinwee.demon.nl (Henk van Hees)

Opsporing verzocht van Willem Steenhof

Geboren: te Eemnes op 27 februari 1832

Zoon van: Jan Steenhof en Anna van den Berg

Na zijn jeugd in Eemnes is er geen spoor meer van hem te vinden!

Wie kan ons meer vertellen over de verdere levensloop van deze Willem Steenhof?

Reacties s.v.p. naar: info@kleinwee.demon.nl (Henk van Hees)

Opsporing verzocht van: Evert van Ommen

De Militaire Politie vraagt de aandacht voor het volgende:

Op of rond 16 oktober 1815 deserteerde uit het 7e Bataljon Infanterie van het Nederlandse leger de 30-jarige Evert van Ommen. Nadien werd er niets meer van hem vernomen.

Evert van Ommen was 5 voeten en 3 duim (1,65m) lang, had een ovaal aangezicht met rond voorhoofd, een kleine spitse neus, een kleine mond en een ronde kin. Evert had bruine ogen en donkerbruin haar en wenkbrauwen. Verder had hij een sproetige kin. De laatst bekende woonplaats van Evert van Ommen was Voorst.

Uit onderzoek is alleen naar voren gekomen dat getuigen, waarvan hun verklaring twijfelachtig is, meldden dat Evert van Ommen in of rond 1818 in Eemnes verbleef.

De Militaire Politie zou willen weten waarheen Evert van Ommen is getrokken, waar hij zijn woon- en verblijfplaats hield, en waar hij is overleden. En verder elke informatie die kan leiden tot vaststellen van zijn activiteiten na zijn desertie.

Er is een beloning uitgelooft: een kop koffie in de Oudheidkamer in Eemnes en eeuwige roem voor degene die informatie kan verschaffen die leidt tot oplossing van de raadselachtige verdwijning van Evert van Ommen.

Einde van dit bericht.

Reacties s.v.p. naar: voortgaan@zonnet.nl (Harry van der Voort)

Evert van Ommen trouwde in 1805 te Eemnes met Petronella Suijk. Zij woonden met hun gezin enige tijd in Eemnes.

Opsporing verzocht van:**de familie Schoonoord-Krieger**

Wie weet waar onderstaand gezin is gebleven? Het lijkt erop dat zij van de aardbodem zijn verdwenen:

Grietje Krieger, geboren Eemnes 2-5-1815,
dochter van Jan Krieger en Anna Hooijmans

getrouwd met

Rutger Schoonoord, veehouder, geboren Eemnes 9-3-1815.

In 1853 leven de volgende kinderen, geboren uit dit huwelijk, nog:

1. Jan, geboren Eemnes 18-10-1837
2. Evert, geboren Eemnes 1-3-1839
3. Johanna, geboren Eemnes 20-9-1841
4. Rutger, geboren Eemnes 18-4-1844
5. Pieter, geboren Eemnes 9-8-1850

Op 2 juli 1851 verhuist het gezin vanuit Eemnes naar Blaricum en daar worden nog geboren:

6. Joannes, geboren Blaricum 26-6-1852
7. Geertje, geboren Blaricum 26-6-1853

Een verhuizing vanuit Blaricum is nergens te vinden. Van dit echtpaar en hun zeven kinderen is na 26-6-1853 geen spoor meer te vinden.

Inwonend bij dit echtpaar was ook nog de moeder van Grietje Krieger:

Anna Hooijmans, gedoopt RK Amsterdam De Boompjes op 5-4-1787, dochter van Dirk Hooijmans en Theodora van Elburg (Elborg). Trouwt Eemnes 3-4-1814 Jan Krieger, overleden Eemnes 24-12-1830, zoon van Elbert Krieger en Grietje Ruitenbeek.

Wat is er met dit gezin en (schoon-)moeder gebeurd na 26-6-1853 (geboorte van het jongste kind in Blaricum)?

Wie het antwoord weet mag het zeggen!

Reacties s.v.p. naar:

michelmajoor@ziggo.nl

Levensverhaal van Toon Ruizendaal

BERT SNEL

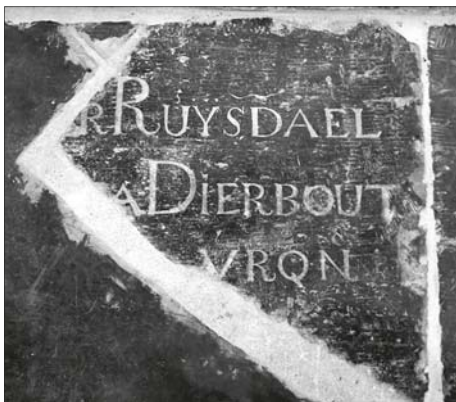
Deze keer moest ik voor mijn interview naar Huizen. Daar wonen sinds voorjaar 2016 Toon Ruizendaal en zijn zus Bep in woonzorgcentrum Voor Anker. Een plek waar verschillende oude Eemnessers van protestantse huize wonen. Daar op de kamer van Toon hebben we hele leuke gesprekken over het oude Eemnes en Blaricum gehad. Toon Ruizendaal woonde, samen met zijn twee zussen Bep en Hennie, jarenlang op Meentweg 93 en had een groentezaak in Blaricum. Ik ben verschillende keren bij hem langs geweest en we hadden leuke gesprekken over zijn leven in Eemnes en Blaricum. Het waren hele fijne en gezellige gesprekken, waarvan ik met plezier verslag doe.

Toon stamt uit een oud Eemnesser geslacht dat terug gaat tot Casper Ruijsendaal, Burgemeester van Eemnes Binnendijk, biersteker en dekenramer; hij werd ca. 1640 geboren en overleed voor 1706 in Eemnes. Hij was getrouwd met Jacomina Dierbout, gedoopt in Utrecht op 30-01-1648 en overleden voor 1708. Hij was een belangrijk man want hij werd begraven in de Nicolaaskerk aan de Kerkstraat. Er ligt in die Nicolaaskerk nog een grafsteen van dit echtpaar, waarvan het opschrift nog gedeeltelijk te lezen is. In de loop van de eeuwen komen we allerlei verschillende beroepen tegen in dit geslacht. Van glazenmaker, kleermaker, schilder, smid naar veehouder, landbouwer en later veel arbeiders.

Toon werd geboren als Anthonio Johannes Ruizendaal, de tweede zoon van (grote) Cornelis Ruizendaal (geboren 21-04-1884 overleden 25-12-1956) die op 06-05-1920 trouwde met Gijsbertje Rozenberg (geboren 20-09-1891 overleden 16-02-1966). Toon groeide op in een gezin van vijf kinderen:

Gijsbert (Gijs)	geb. 08-08-1921 overleden 10-08-1977
Anthonio Johannes (Toon)	geb. 19-09-1922
Jannetje	geb. 10-07-1924 overleden 2008
Elbertje (Bep)	geb. 07-03-1927

Fragment van de grafsteen van Caspar Ruysendael en zijn vrouw Jacomina Dierbout. Zij zijn de oudst bekende voorouders van de familie Ruizendaal in Eemnes. De steen ligt in het koor van de Hervormde Nicolaaskerk in de Kerkstraat te Eemnes.

Hendrikje Johanna (Hennie) geb. 25-12-1936 overleden 06-02-2014

Toon groeide op in de Kerkstraat op nr.8. Dat huis werd naast de familie Ruizendaal ook nog bewoond door drie andere families: die van de huisba-zin Rens Hagen, en de familie van Dirk Scherpenzeel en Heintje Snel. Ze woonden naast Daatje Nagel, die in haar huis een snoepwinkeltje had. Zij verkocht daar snoep voor een cent of een halve cent van het blad. Het was niet zo dat de kinderen Ruizendaal vaak geld kregen om snoep bij haar te

kopen. Alleen met de Eemnesser kermis kregen ze geld om snoep te kopen. Toon kan zich nog herinneren dat ze bij haar gingen belletje trekken. Daatje werd dan heel kwaad en kwam de kinderen al scheldend achterna rennen.

In 1926 verhuisde het gezin naar Meentweg 93, het huis van grootvader Gijsbert Ruizendaal. Daar had vader Knelis 6 koeien en wat varkens en kippen voor eigen gebruik. Hij had ook een stukje bouwland aan de Laarderweg, op de plek waar nu De Hilt staat. Dat landje werd gehuurd van Piet Perier. Er werden voederbieten en knollen verbouwd voor de koeien. Ook was er een gedeelte bestemd voor aardappelen. In de polder hadden ze ook nog een dammerd (ha) polderland. Dat lag net over de wetering aan de Cors Rijkseweg. Thuis was er ook nog een grote groentetuin. Alle kinderen moesten meehelpen in die tuin. Ook moest geregeld het gras tussen de stenen van het straatje gewied worden. Zoals gebruikelijk in die tijd werden bij het werk op en om het huis alle gezinsleden ingeschakeld.

Vader Knelis was stratenmaker bij het rijk. Hij deed onderhouds- en reparatiewerk aan de Rijkssstraatweg in Eemnes, Blaricum, Huizen en Naarden. Het straten maken zat in de familie, want de polderwegen werden in die jaren aangelegd door Jan Ruizendaal, een neef van vader Knelis. De stenen werden aangevoerd over de Eem. Daarna werden ze per lorrie door Jan Fokken naar de plaats van bestemming gebracht, waar Jan Ruizendaal ze verwerkte.

In 1932 kreeg Vader Knelis ontslag bij het Rijk. Gelukkig kreeg hij de toezeg-

Gijsbertje Rozenberg (1891-1966) en Cornelis Ruizendaal (1884-1956), de ouders van Toon.

ging van zijn baas, dat hij een uitkering van 1000 gulden zou krijgen. Helaas verongelukte de baas bij Assen en kreeg hij nooit de toegezegde uitkering. Hij ging toen in de zomer en het najaar voor andere boeren maar slootwerk in de polder doen. Dat was heel zwaar werk, maar van de opbrengst van de boerderij kon het gezin niet rondkomen. Bij gebrek aan vast werk moest dat dan met allerlei los werk aangevuld worden.

Toon ging met zijn broers en zusters naar de School met den Bijbel op de Laarderweg. Iedere morgen ging er een hele groep kinderen, zowel rooms als protestant, gezamenlijk op weg naar school. De groep werd gaandeweg groter want bij bijna alle huizen sloten er wel kinderen aan. Al met al waren ze wel een half uur onderweg voor ze bij school waren. Toon kreeg les van Juffrouw Bade en later van meester Korrelboom uit Muiden die opgevolgd werd door meester V.d. Schaft. In de hoogste twee klassen kreeg hij les van meester Treffers, die tot zijn 68e werkte en toen opgevolgd werd door meester V.d. Brom. Toen Toon op school zat, kreeg juffrouw Bade verkering met Eemnesser Harmen Pas. Op 20 november 1935 ging

Meentweg 93 bij de overstroming in 1916. In de boerderij woonden toen de grootouders van Toon (Gijsbert Ruizendaal en Jannetje Snel) en hun gezin.

zij met hem trouwen.

Nu hadden juffrouw Bade en meester V.d. Brom al een hele tijd hooglopende ruzie. Zo gebeurde het dat meester V.d. Brom de kinderen verbood om bij de trouwerij van juffrouw Bade te gaan kijken. Dat vonden Toon en zijn klasgenoten toch te gek voor woorden. Zij negeerden het verbod van de meester en gingen toch kijken. Dat kostte ze wel een paar keer nablijven en strafregels schrijven, maar dat hadden ze er wel voor over. De kinderen Ruizendaal mochten juffrouw Bade trouwens wel. Vader verkocht de juf namelijk zakken met appels en ze gaf de kinderen de lege zakken mee terug. Als verrassing deed ze er dan een reep chocolade in. Dat was in die tijd een traktatie die je niet vaak kreeg.

Tussen de middag mochten ze overblijven bij oom (kleine) Knelis Ruizendaal, die in het kleine huisje bij de toren woonde (Kerkstraat 20). Hij was koster en klokkenluider. Ook was hij in dienst van de Gemeente, om het uurwerk van de toren twee keer per week op te winden. Eens hadden Toon en nog een paar kinderen tussen de middag de sleutel van de toren gepikt en waren ze naar boven geklom-

V.l.n.r. Hennie, Toon en Bep Ruizendaal in hun woning aan de Raadhuislaan 17 in Eemnes.

men om kraaien te vangen. Dat was voor veel jongens op school iets geweldigs. Een kraai vangen en hem dan mak maken in een kooitje. Niet dat het vaak gebeurde, maar alleen het idee was al prachtig. De kraai werd niet gevangen maar Toon viel wel 8 meter naar beneden. Dat had heel slecht af kunnen lopen, maar hij had het geluk dat er een dikke laag wit zand op de vloer eronder lag. Hij viel in het zachte zand en mankeerde wonder boven wonder niets. Hij had zelfs geen blauwe plekken! Snel naar beneden en stiekem de sleutel weer teruggelegd. Geen haan die er naar kraaide!

De toren was best wel spannend want onder in de toren stond ook de brandweervagen, en die konden ze, als ze met hun oom mee mochten, eens goed van dichtbij bekijken. Als er brand was, renden de brandweermannen naar Hensbergen in de Kerkstraat (nr.7) om daar het paard van stal te halen. Als het daar niet stond, moesten ze naar de polder rennen om het daar op te halen. Een snelle aanrijtijd was toen nog niet aan de orde.

Toen Toon op zijn 13^e van school kwam, ging hij in Blaricum bij groenteboer Gradus ter Weijden werken. Zijn werkzaamheden waren heel divers. Een broer

Toon en Bep Ruizendaal bij hun winkel in Blaricum op de hoek van de 2^e Molenweg en de Eemnesserweg. Op de achtergrond het vrachtwagentje.

van de baas had aan de Schapendrift een tuinderij. Daar haalde hij de groenten op. Op de veiling in Hilversum ging hij de rest halen. 's Morgens was het zijn eerste klus om de vakken in de winkel aan de Capittenweg te vullen. Vervolgens moest hij de ventwagen laden. Ook ging hij bij de klanten langs om bestellingen op te nemen. Later ging hij die dan bezorgen. Hij werkte van 's morgens 7.00 uur tot 's avonds 18.00 uur. Hij nam van huis zijn trommeltje brood mee voor tussen de middag. Een schaftpauze had hij daar niet voor. Je brood opeten deed je gewoon tussendoor. Gradus ter Weijden was een hele goede baas voor hem. Je moest wel hard werken, maar dat was heel normaal in die tijd. Toon verdiende 3 gulden per week maar al na een maand werd zijn loon verhoogd naar 4 gulden.

In 1942 kreeg zijn baas longontsteking en hij overleed op 8 februari van dat jaar op 34-jarige leeftijd in een ziekenhuis te Utrecht. De baas had al laten weten dat Toon mettertijd de winkel kon overnemen. Zo stond Toon er op zijn 19^e jaar alleen voor toen hij daar voor zichzelf ging beginnen. Omdat hij nog minderjarig was, mocht hij geen eigen zaak beginnen. De tuinder Jaap Calis heeft het daarom

Detail melkbus: Boerderij Meentweg 93, zoals deze er uit zag voor de verbouwing van 1960.

Detail melkbus: Boerderij Meentweg 93, zoals deze er uit zag na de verbouwing van 1960.

op zijn naam gedaan en hem geholpen om de boel op te starten. Na de oorlog vond hij het wel mooi geweest en is er uit gestapt. Zo was Toon vanaf dat moment dus helemaal zelfstandig. Toen boer Jaap Vos rustig aan ging doen, kon Toon het achtergedeelte van zijn boerderij huren. Deze boerderij lag op de hoek van de 2^e Molenweg/Eemnesserweg in Blaricum. Om geld te besparen heeft hij toen zelf de winkel ingericht en alle stellingen gemaakt.

Toen de oorlog uitbrak, moest Toon af en toe ook voor de Duitsers werken. In Baarn moest hij eenmangaten (schuttersputjes) graven. Hij probeerde dan zijn snor te drukken. Hij ging dan zoveel mogelijk in een gat graven dat al bijna klaar was. Maar tussendoor kon hij de zaak samen met zus Jannetje en een knecht draaiende houden. Jannetje deed de winkel en Toon deed 's avonds zelf de administratie. De boekhouding werd door Van Vulpen uit Laren gedaan.

In 1944 werd hij, toen hij naar zijn werk ging, op de Stachouwerweg tijdens een razzia door de Duitsers gegrepen. Hij werd met de andere opgepakte mannen naar de Brandsmaschool in Bussum gebracht. Ze moesten onder begeleiding van gewapende Duitsers op de fiets naar Amersfoort. Bij Groeneveld zag Toon zijn kans schoon en fietste hij keihard weg naar de Wakkerendijk in Eemnes. Hij werd vier keer beschoten maar gelukkig voor hem werd hij niet geraakt. Hij vluchtte

Familiefoto gemaakt rond 1945 V.l.n.r. Boven: Gijs, Jannetje, Bep en Toon Ruizendaal. Onder: moeder Gijsbertje Ruizendaal-Rozenberg, Hennie, vader Cornelis Ruizendaal.

naar de pastorie van Eemnes Binnen. Ds. Ambrosius verleende hem tijdelijk onderdak. Ds. Ambrosius ging toen naar de ouders van Toon om te vertellen dat hij veilig was. Op de Meentweg werd de dominee door de Duitsers aangehouden, maar toen de dominee zei dat hij bij kerkleden op huisbezoek moest, mocht hij verder. Bij het ouderlijk huis stonden de Duitsers te wachten, om te kijken of Toon naar huis zou komen. Hij is toen één nacht bij de dominee gebleven. De volgende dag kon hij in Blaricum, bij Gert Calis van de Eemnesserweg, onderduiken. Hij is daar voor de rest van de oorlog gebleven. De groentezaak werd daarna gerund door zus Jannetje, samen met de dochter van de huurbaas en Jaap Calis. Zus Jannetje deed de administratie. Af en toe ging hij toch even naar huis en de zaak. Als er een razzia op komst was, ging hij 's nachts in de bossen slapen.

Na de oorlog stopte Jaap Calis ermee en ging Toon alles weer zelf doen. Hij kreeg hulp van knecht Lammert Rokebrand, een oud koloniaal uit Indië. De klanten werden bediend met paard en wagen. Na een aantal jaren kwam er een Tem-

po driewieler, die werd opgevolgd door een vrachtwagentje. Toon maakte lange dagen, net als iedereen in die jaren, maar bij hem was het toch wel een hele lange dag. Hij vertelde dat hij vaak werkdagen van 18 uur had. Hij stond om 4.30 uur op om zijn koeien te melken. Om 7.00 uur ging hij dan naar de winkel. 's Morgens ging hij de waren uitventen bij de klanten. 's Middags ging hij naar de groenteveiling om de spullen voor de volgende dag in te kopen. Aanvankelijk in Naarden en later in Hilversum. Terug bij de winkel ging hij dan de ventwagen inladen voor de volgende dag. Daarna zo rond 16.30 uur ging hij dan weer naar huis om de koeien te melken en het andere vee te verzorgen. Na het avondeten deed hij dan de administratie.

Op woensdagmiddag was de winkel gesloten. Dat betekende niet dat hij dan vrij was. Hij had die middag hard nodig om het achterstallige werk op de boerderij te doen. Hij liet wel veel werk door loonwerker Post doen. Hij had in zijn stal in de groep een mechanische schuif laten maken die de mest in de put duwde. De groep was een vierkante uitdieping in de vloer achter de koeien waar de poep en de urine van de koeien in viel. Aan het einde van de groep kwam die uit in de mestput. Post kwam dan geregeld langs om de mest uit te rijden. Ook de hooibouw werd helemaal door de firma Post verzorgd. Van het maaien op het land tot het opbergen in de hooiberg toe. Later werd er steeds meer gras ingekuuld. Half gedroogd en op een hoop gereden en afgedekt met zwart landbouwplastic. Al het andere werk op de boerderij moest toch gebeuren in de paar uurtjes per dag dat hij niet in de winkel was.

Toen zus Jannetje door broer Gijs gevraagd werd om bij hem in zijn bakkerij in Bussum te komen werken, zat Toon zonder iemand in de winkel. Maar gelukkig nam zus Bep het werk in de winkel van haar over. Zus Hennie deed daarna het huishouden aan de Meentweg alleen. Bep runde dan overdag de winkel. Als Toon van de veiling kwam en naar huis ging om te melken ging Bep de winkel, met de nieuwe voorraad, klaar maken voor de volgende dag. Aanvankelijk werd er alleen gevent in Blaricum, later waren er ook klanten in Eemnes. In Blaricum bediende Toon vooral de villawijken. De welgestelde klanten dus die wat te besteden hadden.

Ook had hij een paar grote bedrijven als klant. Een goede klant was de computerfirma IBM aan de Torenlaan. Die zat in de villa waar later het gemeentehuis was gevestigd. In het begin van het computertijdperk in de jaren 70 van de vorige

De woning Raadhuislaan 17 is lange tijd bewoond geweest door baronesse Van Till, Dame du Palais van koningin Juliana en ook haar vriendin. Toon Ruizendaal woonde hier tot het voorjaar van 2016 gedurende ruim 10 jaar.

eeuw, werden daar cursussen gegeven. Op een keer probeerde IBM een andere groenteman (Bijl uit Laren) uit, want die was goedkoper. Maar gelukkig voor Toon, was ook in dit geval goedkoper niet beter. Al na tien dagen mocht Toon de leveranties weer overnemen.

Ook de Deli Maatschappij was klant; daar verbleven iedere week 400 mensen. Die waren daar dan intern. Er was een

restaurant bij met 3 koks. Toon, die goed bekend stond, mocht ook daar de groenten en het fruit leveren. Ondanks zijn drukke werkzaamheden in de winkel en op de boerderij zat hij van 1970 tot 1987 ook nog in de kerkvoogdij van de Hervormde kerk aan de Kerkstraat. De kerkvoogdij behartigt de zakelijke belangen en het onderhoud van de kerk. En Toon was dus tot zijn pensioen ook nog druk bezig in het kerkbestuur.

Toen Toon in 1987 65 jaar werd, vond hij het welletjes. Hij zegde de huur op, verkocht de laatste spullen en deed de deur van zijn winkel op slot. Het was mooi geweest en hij kon gaan genieten van zijn kleine boerderijtje. Hij heeft daar nog heel wat jaren met plezier op zijn boerenbedrijf gewerkt.

Hij schafte nog een melktank aan, toen dat verplicht werd. Tot 1998 heeft hij zijn koeien gehouden. Toen kwamen er zoveel nieuwe regels dat hij maar gestopt is. Naast de koeien had hij ook nog varkens en kippen. Zoals haast iedereen in die tijd had hij een koppeltje varkens en hield hij er aan het eind van het jaar één voor zichzelf om te slachten en de andere werden verkocht aan de veehandelaar.

Eens had hij een mazzeltje. Op Meentweg 101 woonde toentertijd Roef van der Voort, die achter het huis een benzinepomp had, waar Toon altijd ging tanken.

Deze merklap is in 1874 gemaakt door de grootmoeder van Toon Ruizendaal en hing altijd bij hem in huis. Het was zijn grootmoeder van moeders kant; ze heette Elbartje Blom (1861-1940) en ze was getrouwd met Anthonij Johannes Rozenberg.

De initialen verwijzen naar de volgende personen:

EB = Elbartje Blom (1861-1940), de maakster
TB = Tijmen Blom (1815-1897), vader van Elbartje
GB = Gijsbertje Blom (1832-1898), moeder van Elbartje
AB = Aaltje Blom (1859-1941), zuster van Elbartje
ATB = Arian Tijmense Blom (1868-1943), broer van Elbartje
JB = Jannetje Blom (1866-1952), zuster van Elbartje

Roef wilde ook wel eens wat naast zijn werk doen en had drie varkens aangeschaft. Hij klaagde tegen Toon dat die beesten niet wilden vreten, en wilde ze voor een zacht prijsje van de hand doen. Omdat hij geen verstand van varkens

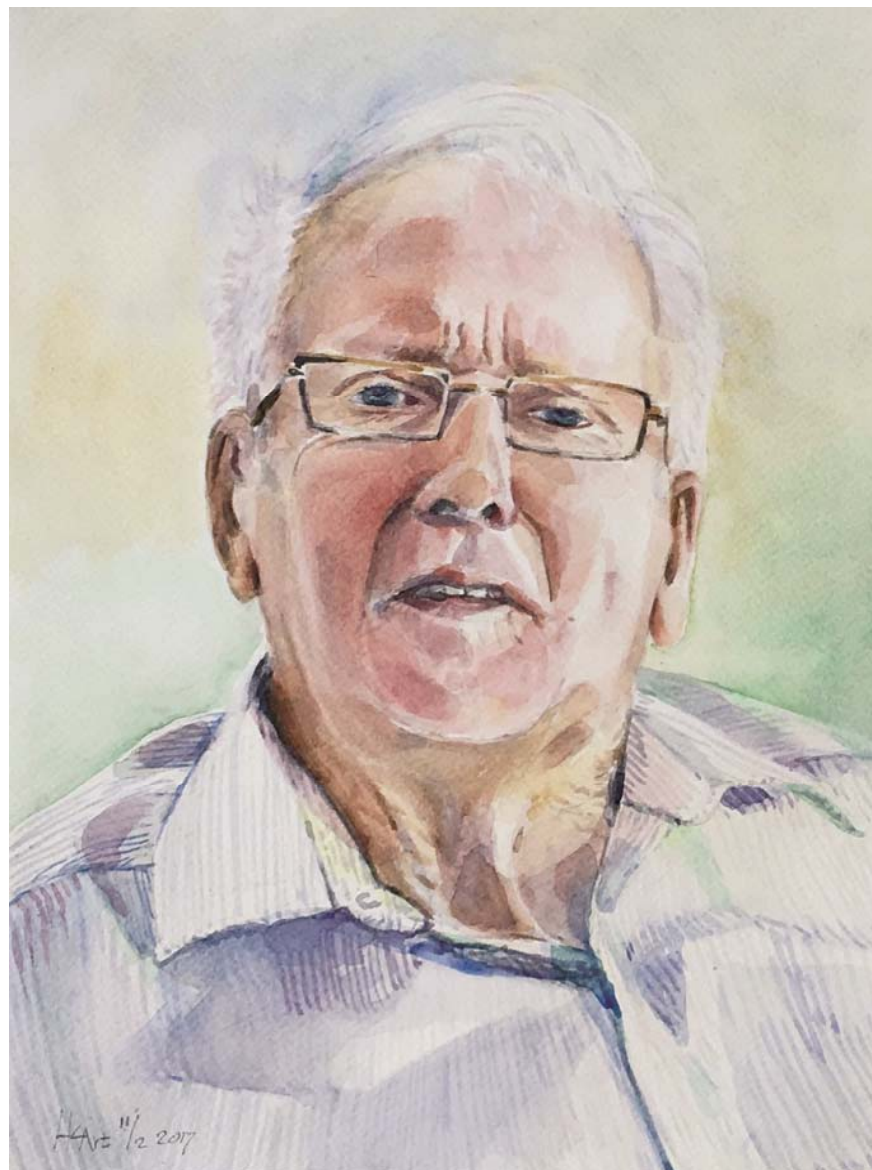
had, had hij ze veel te veel voer gegeven. Daarom wilden ze niet vreten. Toon vond het al lang best en kon de drie varkens kopen voor fl.25.00. Dat was nog eens een koopje. Eén voor de slacht en twee voor de verkoop. Hij voerde ze een tijdje alleen groenteafval. Toen ze daarna weer hongerig werden, voerde hij ze weer wat meel bij. Zo had hij, wegens de onkunde van Roef, drie mooie varkens voor een prikkie. Hij beleeft er nu nog plezier aan.

In 2004 werd het onderhoud aan het boerderijtje voor Toon en zijn zusters allemaal teveel, en werd de boerderij te koop gezet. Er werd na enige tijd een vrijstaand huis aan Raadhuyslaan 17 gevonden. Daar hebben ze 10 jaar met plezier gewoond. Al snel nadat ze aan de Raadhuyslaan waren komen wonen, heeft Toon daar, ondanks het feit dat hij al in de 80 was, een groentetuin aangelegd. De verse groente uit eigen tuin wilden ze niet missen en je moest natuurlijk ook wat omhanden hebben. Nadat zus Hennie in 2014 was overleden werd het onderhoud van dit huis hun het afgelopen jaar ook te veel. Er werd ingeschreven voor een plekje in woonzorgcentrum Voor Anker in Huizen.

Afgelopen voorjaar kregen Toon en Bep bericht dat er een plekje voor hen vrij was gekomen. Ze wonen er nu al een half jaar naar hun zin. Alleen missen ze het wel dat ze op zondag niet meer naar de kerk in Eemnes kunnen gaan. Gelukkig kunnen ze de kerkdiensten wel volgen via de kerkteléfono. Ook bestelt Toon nog wel eens een taxi om oude bekenden in Eemnes op te zoeken, en zo een beetje op de hoogte te blijven van wat er in Eemnes gebeurt.

Het was heel gezellig om bij Toon en Bep langs te gaan om de verhalen over hun arbeidzaam leven aan te horen. Toon en Bep, hartelijk bedankt voor de fijne gesprekken en mooie verhalen over vervlogen tijden.

Portret van Toon Ruizendaal geschilderd door Helga Schouten.

Eemnesser Merklappen

DEEL 2

HENK VAN HEES.

In ons kwartaalblad nr. 2 van het jaar 2016 verscheen het eerste artikel over Eemnesser merklappen, die zijn tentoongesteld in de Oudheidkamer in 2016. Van alle tentoongestelde merklappen zijn foto's gemaakt door Desirée van Oostrum. In een serie artikelen worden steeds zes merklappen per artikel afgebeeld en besproken. Dit is het tweede artikel in deze serie.

Merklap anno 1855, gemaakt door Jannetje van Essen (1840-1880)

IVE = Jannetje van Essen (1840-1880), de maakster

BVE = Bart van Essen (1804-1877), vader

IWB = Jannetje van Woudenberg (1818-1903), moeder.

Merklap anno 1861, gemaakt door Barbara Hilhorst (1848-1926), gehuwd met wagenmaker Frans Elders (1861-1935).

JHH = Jan Hilhorst (1814-1901), vader

BOT = Barbara Otten (1823-1894), moeder

GHH = Gijs Hilhorst (1778-1863), grootvader

BDM = Barbara Dijkman (1778-1866), grootmoeder

NDG = Naatje de Graaf, de handwerkjuffrouw

JDG = Jan de Graaf, vader van Naatje

AT = Agatha Taling, moeder van Naatje de Graaf

Het is uniek dat hier de namen van de grootouders zijn vermeld!

Merklap anno 1875, gemaakt door Petronella Eek (1863-1933) gehuwd met Jacob (Jaap) Stalenhoef (1863-1917) van "Stadwijk".

CCE = Cornelis Corneliszoon Eek (1836-1881), vader

MSB = Mietje Stoutenburg (1833-1874) moeder

NDG = Naatje de Graaf, de handwerkjuffrouw.

Deze lap heeft prachtige religieuze motieven!

Merklap anno 1970, gemaakt door Mien de Bruijn-Post (1953-2008), naar een ontwerp anno 1579.

Merklap anno 1977, gemaakt door de dames van de Vrouwenvereniging "Hanna" van de Hervormde Kerk in Eemnes-Binnen, t.g.v. het afscheid van Burgemeester A.C.H.N.M. de Bekker van Eemnes.

Hij was burgemeester van Eemnes van 1-1-1964 tot 30-9-1977.

Merklap anno 1980 gemaakt door Alijda Roodhart (1903-2001), gehuwd met

Gijsbert Rozenberg (1898-1972).
 ARR = Alijda Rozenberg-Roodhart (1903-2001)
 A = ?
 E = ?

De Raboespolder Deel 1

EVERT VAN ANDEL

De geschiedenis van het laatst ontgonnen, kleinste en meest afgelegen poldertje van Eemnes, de Raboespolder is vergeleken met de overige en eerder ontgonnen polders aldaar, nog het best gedocumenteerd en bewaard gebleven. Misschien omdat de poldermeesters vrijwel altijd tevens lid van Gecommitteerde Geërfden van Eemnes Buitendijk waren is de polderadministratie, met name de rekeningen en besluiten, voor een groot deel bewaard.

VOORWOORD

Gecommitteerde Geërfden zijn vertegenwoordigers of afgevaardigden van de vroegere ontginners, of hun erfgenamen, die eigenaar waren van landerijen in de polders. Maar zij vertegenwoordigen ook nieuwe eigenaars die door aankoop landerijen in de polders bezaten. Gegevens over hun werkzaamheden vond ik vooral in de archieven van de schout, het gerecht en Gecommitteerde Geërfden van respectievelijk Eemnes Buitendijk en het dijkbestuur aldaar. Zoals uit dit onderzoek blijkt heeft het polderbestuur in de beginjaren van de 18e eeuw langzaam opgehouden te bestaan en besloten de Geërfden in 1779 het onderhoud zelf ter hand te nemen. In 1864 ging het beheer van het Raboespoldertje over op het Waterschapsbestuur.

In de loop van de 12e eeuw zijn de hoger gelegen delen van het Eemmoeras ten noorden van Amersfoort geleidelijk omgezet in maatland, tegenwoordig gras- of hooiland. Daarvoor was het drassig land, dat vanaf die tijd blootstond aan de getijdenwerking vanuit de Zuiderzee. Bij eb verbeterde daardoor de afwatering en viel een deel van het Eemgebied droog. Rond het jaar 1200 trok die Zuiderzee zich terug en werden er grotere delen van het moeras droger en bruikbaar. Bij die ontginning werkte men van de hogere gronden in het zuiden naar het noordelijker en lagergelegen gebied aan de Zuiderzee. Na de bedijking werd het mogelijk de percelen in de maatlanden te verdelen en gingen de eigenaars/erfgenamen over tot scheiding, zodat hun grond ook verkocht kon worden. Ook de grond in Eemnes is

Kaart Provincie Utrecht 'Ultraiectensis Episcopatus'. In 1580 gedrukt te Keulen, en herdrukt in 2010. De kustlijn met de Zuiderzee vanaf Spakenburg naar Naarden is in die tijd nog 'vrij recht'.

aangewonnen maatland. De percelen werden er erven genoemd en die werden met de naam van de vroegere eigenaren aangeduid. Een afmeting voor een deel van dat maatland is de dammaat (ca. ½ hectare). Er zijn kleine verschillen in grootte tussen de dammaten in Eemnes en omliggende dorpen. Dit werd bepaald door de ligging en aard van het land. In Eemnes Buitendijk zijn de kenmerken van een meen aanwezig. Een meen is een gemeenschappelijk stuk land dat een algemeen eigendom is van verscheidene eigenaren. Het is dan ook aannemelijk dat de Eemnesser Meendijk, die in de loop van de 14e eeuw moet zijn aangelegd, daar zijn naam aan ontleent. Later in de tijd schrijft men gewoonlijk Meentdijk, als dijk langs de meent. Over de vorming van deze maatlanden is weinig bekend. Het zijn aanwassen, aangeslibde gronden langs de Eem en Zuiderseekust. De grond in deze maatlanden was in de wintermaanden te nat om op te lopen, maar zomers kon

Fragment van een topografische kaart uit 1910. Ter oriëntatie door auteur voorzien van namen betreffende dit onderzoek. De wijzigingen van de kustlijn zijn op deze kaart nu duidelijk zichtbaar.

het land wel gebruikt worden als hooiland. Het proces van aanslibbing vanuit de Zuiderzee moet zich tot in het begin van de 17e eeuw hebben voortgezet. Oorspronkelijk waren deze landen uiteraard onbedijkt. Maat betekent dan ook onbedijkt hooiland. De landaanwas kon alleen plaatsvinden door regelmatige overstroming, waardoor slib werd opgebracht. Bekading vond pas plaats, als de aanwas ten einde kwam en de zee soms weer dreigde terug te nemen, wat zich aan land gevormd had. Dit aangewassen land maakte ook deel uit van de provincie Utrecht waar Eemnes Buitendijk onderdeel van was. De eigenaars van deze nieuwe gronden werden door de provincie Utrecht belast met een vorm van grondbelasting. Deze belastingen werden door de Dienst der Domeinen geïnd. Onder Domeinen werden in de loop der eeuwen verstaan: de eigendommen van de hoogste machthebber. Aanvankelijk was dat een landsheer, later werd overgegaan naar gewestelijke Staten. In Eemnes Buitendijk was dit de provincie Utrecht.

Het kwam in die jaren regelmatig voor dat de Zuiderzee het nieuwgevormde weer overspoelde en voor jaren onbruikbaar maakte. Menig eigenaar gaf dan ook, vaak na jaren, de strijd tegen het water en zijn zorg voor het land op. Hij liet het

land aan zijn lot over. De Domeinen inden dan geen belasting meer en eisten het land op. Dit land verviel dan aan de Domeinen en werd eigendom van de provincie Utrecht. De omvang van de Domeinen in de provincie Utrecht kon door landaanwinning en inpoldering uitbreiding ondergaan.

De Eem droeg ook bij aan deze landaanwassen. In de rivier ontstonden een aantal eilandjes en het verklaart misschien ook de wat hogere ligging van de grond rond het Raboes aldaar. Een topografische hoogtekartaat van de Genie uit 1929 geeft deze iets hogere ligging van delen in het Raboes tot +30 centimeter ten opzichte van andere erven op +20 tot ÷0 centimeter.

MAATLANDEN IN HET RABOES.

Eemnes Buitendijk was in de 16^e tot en met de 18^e eeuw in vier kwartieren verdeeld, die toen vierels genoemd werden. In de rekeningen van de schout Jan Bot Hendriks over 1774-1778 is te zien dat deze vierels als eenheden voor de belastinginning dienden. Volgens de resolutie van de heren Staten van Utrecht de dato 12 mei 1773 werd dit tot 1780 geheven. Hierin zien we dat er naast de vier vierels: het eerste, tweede, derde en Noorder-vierel ook de Korte- en Lange Maten werden genoemd. Deze gegevens uit de 18^e eeuw stemmen, wat de indeling betreft, overeen met die van de vierels uit de 16^e eeuw. De kohieren van het oudschildgeld van 1716 tot en met 1807 geven eenzelfde situatie weer. De maatlanden in het Raboes lagen steeds in het Noorder-vierel.

In 1621 schreef men reeds over het Voorste of Kleine Rebous en over het Achterste of Grote Rebous. Hetgeen niet wil zeggen dat er in die jaren twee poldertjes met de naam Rebous bestonden. Wel was het voorste deel, benaderd vanaf de Wackersweg (nu Meentweg) kleiner dan het achterste deel. Ook hadden beide delen verschillende groepen eigenaars, zoals we in het verdere verloop van dit artikel zullen zien.

Pagina uit de Blaffard van het Oudschildgeld van 1716.

De volgende maten met hun eigenaars, grootte en pachters kwamen in 1716 en 1807 volgens de *Blaffardts of Leggers van 'D Outschildgelden*, van zuid naar noord, in het Rebous voor.

Leggers Outschildgeld in het Raboes	1716 Morgen/Roeden		1807 Morgen/Roeden		Opmerkingen
Gerrit Gerrits Maat	12	29	19	200	
Meulen Maat	11	18	30	450	
Cruylings Maat	7	3	7	450	
Geun Maat	15	30	15	375	
Mette Coppen met Evert Jacobsen Maat	12	6	15	250	Maten gemeen
Breelants Maat	15	30	17	150	
Theijen Maat	2	60	1	200	
Vrouwen Maat	3	90	1	300	
Gijsje Smits Maat	2	21	1	100	
Truijkmers Maat	4	27	2	---	Gedeeltelijk in Heinenpolder
Gijsje Jans Nes Maat	7	6	3	200	Gedeeltelijk in Heinenpolder

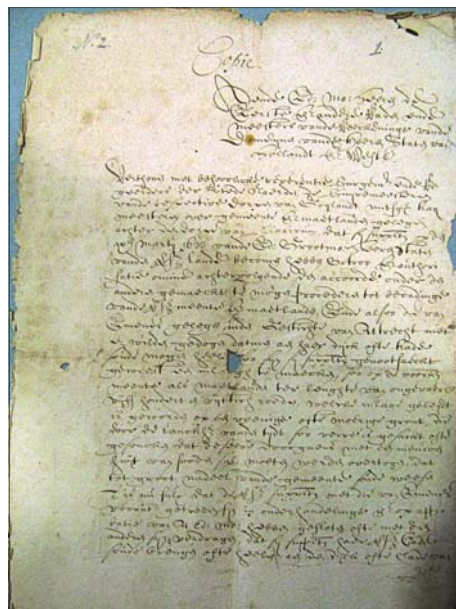
Opmerking:

In 1725, 1740 en 1775 werden deze opgaven ook genoteerd. Men noteerde echter wel de wisselingen van eigenaars en pachters maar de grootte van de maten werd overgeschreven van de afmetingen van 1716. De afkalvingen en nieuwe aanwassen van land waren kennelijk zo wisselend dat men niet de moeite meer nam deze steeds weer opnieuw op te meten.

Nadat de geleidelijk aangewassen gronden onder Eemnes Buitendijks door het leggen van de Zomerdijk tegen overstroming waren beveiligd, ging het aanslibbingsproces buiten die dijk gewoon door. De Zomerdijk is waarschijnlijk in de tweede helft van de 14^e eeuw aangelegd. In ieder geval moeten de werkzaamheden hieraan ruim voor de hier genoemde datum zijn begonnen.

Een der oudste documenten in het archief Eemnes uit 1660. Het betreft hier de 1e pagina van een verslag van moeilijke onderhandelingen over de kustbewaking tussen Gooiland en Eemnes Buitendijk.

De schouwbrief van de Maatlanden te Eemnes Buitendijk van 1 mei 1621 meldt daarover dat zij geconstateerd hebben dat het door haar voorouderen ontgonnen land in de jaren 1588 met een Somercaade becaad zijn, om deselve damede van de somer vloedende der see te bevrijden ende de voorn. Somercade door lanckheid van jaaren seer is ingeklonken ende verlaagd, ende dat oock die getijden des zees hoe langer hoe meerder hooger bint vloeiende dan ze voormaals placht te doen. Dat alle d'Geerffden van de voornoemde Maetlanden, sullen gehouden wesen haer caden te verhogen, ten minsten op de hoochte van vier voeten boven het gemeene landt, ende die breyte ofte gloyinge buyten ende binnen t'eynden aan de Maetlanden ten wedsijden te samen anderhalve roede breed, ende op de oplagen, soe op het cleyne rebous.

Deze Schouwbrief werd goedgekeurd door Gedeputeerde Staten te Utrecht den 11^e may in 't jaar ons liefs Heeren ende eenigen Salichmaeckers Jhesu Christi 1621.

De onderhoudsplicht van de Zomerdijk rust op de eigenaren van de aangrenzende erven binnen de dijk. Zij mogen echter de benodigde grond (klei) uit het naast gelegen land buiten de dijk halen om de dijk te herstellen. De (vroegere) eigenaar van dat land heeft immers indertijd de dijk aangelegd. Hij heeft nu de plicht de dijk te onderhouden en mag de grond uit het buitendijkse land (aanwas) daarvoor gebruiken.

In 1637 moeten er nog bepaalde gronden van particuliere eigenaars in de maatlanden in gemeen gebruik zijn geweest. Die gronden moeten vooral gezocht worden in het Raboes, dat toen nog één geheel vormde en groter was dan tegenwoordig. De oorzaak daarvoor vinden we in het feit dat het vee daar niet na 1 no-

vember (Allerheiligen) geweid kon worden, omdat dan door de koeien de drassige graslanden kapot getrapt werden.

MAATPOLDER

In 1621 reikte de Maatpolder van Eemnes tot en met Peter Wilden Maat, waarop de oplaag of dwarskade lag. Een oplaag is een aarden versterking tegen of óp de bestaande dijk. Deze werd aangeduid in de schouwbrief van de kaden over de maatlanden te Eemnes Buitendijks van dat jaar als de *oplaag op het Cleyne Rebous*.

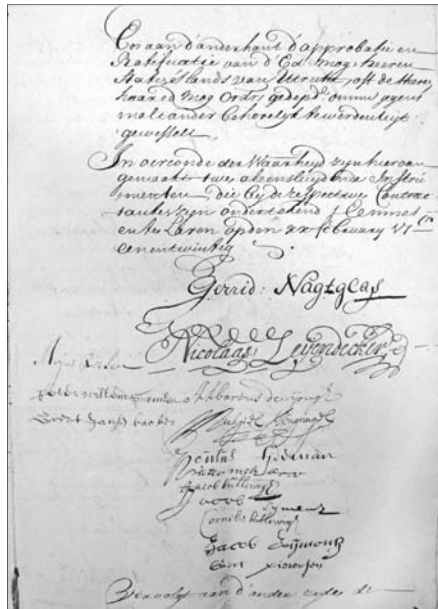
Ten noorden van de Peter Wilden Maat waren de aanwassen buiten de dijk al zover aangegroeid dat de 11 maatlanden, als hiervoor genoemd, in die tijd tezamen het Rebous of Reboes vormden. Deze maatlanden in het Rebous schermten in de 17^e eeuw de Peter Wilden Maat nog af van de aanvallen van stormvloed en kruierend ijs vanuit de Zuiderzee.

HEINELLENPOLDER

De Heinellenpolder was de meest noordelijk gelegen polder onder het gerecht Eemnes Buitendijks grenzend aan de Meen- en Veendijk. In 1572 legden in een willekeur (een vrijwillige verordening) de Geërffden van Claes Meuss Erf (nu tussen Meentweg 59 en 61) noordwaarts tot aan de gemene dijk, de sluis in de Zomerdijk *in hun wetering achter het huis van Heyn Neelen*, in het Geunen Erf (nu Meentweg 119). Die werd Heinellensluis genoemd.

Rond 1606 moest de sluis weer vernieuwd worden en bij die gelegenheid werd hij verplaatst naar het eind van de Meendijk, waar deze aan de Zomerdijk aansloot. Deze nieuwe locatie bleek echter minder goed te voldoen, daarom werd de sluis in 1622 opnieuw teruggedeld op zijn oude plaats achter het huis van Heijn Neelen. Nu 6 1/2 voet breed en 6 voet hoog. De buitenwetering naar zee werd hersteld en uitgediept. De wetering binnen de dijk vanaf de gemene dijk af zuidwaarts tot Willems Erf (nu ten noorden van Meentweg 107) werd gebracht op een breedte van 10 voet (bij de bruggen 9 voet) en een diepte van 5 voet.

Handtekeningen van de Gooise onderhandelaars na de contractverlenging (van het contract uit 1660) in 1721.

De Heinellenpolder kreeg zijn definitieve omvang in 1669, toen na een lang conflict de Staten van Utrecht besloten dat de noordelijke 27 erven, te beginnen vanaf Meyns Elberts Erf (nu Meentweg 103) tot aan de Meendijk niet langer hoefden bij te dragen in de kosten van de Eemnesser Vaart en grote sluis. Zij moesten zich daarom ook voor hun waterbeheer afscheiden en konden daarna hun water nog uitsluitend afvoeren langs de oude uitwatering via de Heinellensluis naar de Zuiderzee.

Volgens de perceelsgewijze kadastrale legger van 1846 was de Heinellenpolder circa 333 hectare groot. Oorspronkelijk omvatte de Heinellenpolder meer dan de 27 erven die na 1669 overbleven. Deze vormen nu de Noordpolder Te Veld.

De 11 maatlanden ten noorden van de Peter Wilden Maat schermten aan de oostzijde van de Zomerdijk ook de Heinellenpolder af van de aanvallen vanuit de Zuiderzee. Waarbij nog gemeld dat de Truijkmers Maat en de Gijsje Jans Nes Maat ook voor een deel, maar daar erf genoemd, in de Heinellenpolder lagen, en nog liggen.

RABOESPOLDER(S)

Het gebied van de polder 't Raboes werd in het noorden (voor een klein deel) begrensd door Gooise meent- en maatlanden en de Zuiderzee. Ten oosten door de rivier de Eem en ten zuiden door de Maatpolder met de kade op de Peter Wilden Maat. Ten westen werd het begrensd door de Zomerdijk en de Heinellenpolder.

Het Raboes was het resterende deel van de noordelijke maatlanden aan de Eemmondiging onder het gerecht van Eemnes Buitendijks. In het begin van de

17e eeuw heeft dit deel van de buitendijkse gronden zich nog uitgestrekt vanaf de Zomerdijk tot de Eem. Door afkalving van de kust begon evenwel al vóór 1650 in het Raboes geleidelijk een inham uit te slijten, die tenslotte het poldertje in twee delen uiteen deed vallen: het Voorste Raboes, ook wel de Vennen genoemd, en het Achterste Raboes. De Gijsje Jans Nes Maat was daar de meest noordwestelijk ontgonnen maat. De Gooise maatlanden en de Gooiergracht liepen in die tijd nog veel verder in oostelijke richting dan tegenwoordig. Volgens de kadastrale legger van 1846 had het Voorste Raboes toen een oppervlakte van bijna 20 hectare. In het Achterste Raboes lagen in de 18e eeuw bijna 16 hectare binnen de in 1725 aangelegde kade waarover omslag geheven werd. Buiten deze kade lag nog bijna 4 hectare.

'T VOORSTE OF CLEYNE REBOUS

Op 1 mei 1621 werd een Schouwbrief opgesteld (hiervoor reeds deels bij de Maatpolder vermeld) voor de kaden over de maatlanden in Eemnes Buitendijk. Er werd daarin gesproken over de oplagen, *soe op het Cleyne Rebous*.

De geërfden stelden in 1622 een nieuw bestuur in, dat schouw moest voeren over de wetering en dat voor het onderhoud van de sluis zorgde. Naast de drie sluismeesters werden ook drie oudermannen aangesteld. De schouwen werden gevoerd op 1 maart, 1 mei en 1 augustus door de sluismeesters vergezeld door een ouderman. De naam Rebous kwam in 1651 weer voor in de staat van uitgaven over de jaren 1650-1652, waarin de *Caademeesters van 't Grote Rebous* vermeld worden, die door het dorpsbestuur betaald werden voor hun werk over die jaren. Daarnaast is sprake van de Gemeene Maat in het Rebous, waarvoor het dorp ongeld (grondbelasting) betaalde.

Rond 1630 werd ook in de dorpen van Gooiland begonnen met de aanleg van een zomerkade langs de maatlanden om deze te beschermen tegen de *groote en excessive schaede* die het vloedwater daaraan toebracht. Uit het accoord en ootrooy wegens de Gooysche kade van 29 januari en 9 maart 1633 blijkt, dat *die van Eemnes ofte Sticht van Utrecht niet wilden toestaan, dat de nieuwe kade in haare dijk zal worden geslooten ofte vastgemaakt*. Daarom moesten de Gooilanders een oplaag aanleggen, een dwarskade vanaf de kade aan zee westwaarts ten noorden

Situatietekening uit 1721, met als basis de tekening uit 1660, van de Gooiergracht en de uitwatering van de Noordpolder te Veen door het Truikmerland in de Heinellenpolder, gelegen tussen de Gooise Maatkade en de Eemnesser Meendijk in 1720.

was vastgelegd dat de inwoners van Eemnes op 't Goy zullen mogen halen soo veel wit zand en ander zand als zij willen en van node zullen hebben, en dat van de hoek van de graft uit Goy af tot de Naarder of Amersfoorder weg toe.

Op 20 februari 1721 kwam de verlenging van de overeenkomst tenslotte tot stand en daarbij werd bepaald, dat de kade en sluis in

de Heinellenbuitenwetering zouden komen te vervallen, waardoor de wetering weer open in zee zou uitmonden. De Gooise zomerkade kon dus niet meer aansluiten aan de kade in het Voorste Reboos, maar in plaats daarvan werd de Gooilanders toegestaan een bekware kade te leggen benoorden de Heinellenbuitenwetering midden op de Eemnesser Gemene Maat (eigendom van Gecommitteerde Geërfden) vanaf de kade aan zee westwaarts aansluitend aan de hoek van de Gemene dijk en de Zomerdijk. Zij bleven verder belast met het diep en klaar houden van de Heinellenbuitenwetering vanaf de plaats van de weggeruimde sluis tot in zee toe. Het getekende kaartje uit 1660 werd weer als onderlegger gebruikt om alle aanpassingen in dit gebied aan te geven.

De Heinellensluis in de Zomerdijk moest in 1731 worden vernieuwd, wegens schade, ontstaan bij een stormvloed in dat voorjaar. Het werk werd in steen uitgevoerd en was in juli 1731 gereed. De kosten bedroegen ruim 730 gulden. Ook was in 1730 al een nieuwe duiker in de Zomerdijk gelegd.

Op de Veendijk hadden de Geërfden van Eemnes in het begin van de 18^e eeuw beplanting aangebracht met het doel de golfslag te breken en tevens om takkenbossen ter beschikking te hebben voor het onderhoud van kribwerken. Overtollig hout werd verkocht. Dit *Krommeteederbos* werd in 1926 gerooid.

In 1741 besloten het dorpsbestuur en de Gecommitteerde Geërfden gezamenlijk opnieuw een sluis te leggen in de Heinellenbuitenwetering omdat een open uitwatering naar zee te gevaarlijk bleek. Deze zogenoemde Sas aan zee kwam later steeds ten laste van voornoemde besturen omdat bij de vernieuwing van het

contract met Gooiland op 14 oktober 1740 de onderhoudsplicht van de Gooilanders voor het laatste gedeelte van de Heinellenbuitenwetering was vervallen. In 1742 begonnen de Gecommitteerde Geërfden en het gerecht gezamenlijk met de aanleg van een *kribbing* op de zeekant bij de Sassluis om het afkalven van de kade ter plaatse tegen te gaan.

Deze kribbing bestond uit palen waartussen takkenbossen. Als de Sas aan zee hersteld moest worden of als er kribwerken aan de zeekant uitgevoerd werden, konden de pachters van het land schadeloos gesteld worden.

De grond in het Voorste Raboes was vrijwel uitsluitend in handen van Gooilanders. Blijkens het afschrift van de resolutie van de *gezamenlijke geërfden van de maatlanden gelegen tot Eemnes Buitendijks, genaamd het Voorste Raboes of de Venne* van september 1786, waren ds. Martinus van Doelen en zijn zoon mr. Johannes van Doelen al vóór 1772 lid van de Gecommitteerde Geërfden van Eemnes Buitendijk. Zij woonden in Utrecht maar als enige Eemnesser geërfden bezaten zij goederen en gronden in het Voorste Raboes. Dit betrof toen vooral hooi- en rietland in Mette Koppen, Breeland en Geun Maat. Als pachters betaalden Willem Swaniken daar voor drie dammaten hooiland 63 gulden voor twee jaar, en de Wed. Boor en Jan Tijmense 30 stuivers aan molengeld. De andere ingelanden kwamen uit Blaricum en Huizen. Ook daardoor zal het gebruik van gemeenschappelijke beweiding zich daar langer gehandhaafd hebben.

Op 10 mei 1821 werd het aangepaste contract met Gooiland uit 1660 voor de vierde keer na moeizaam overleg verlengd. Dat was al eerder gebeurd in 1721, 1740 en 1775.

In 1844 werd de Sassluis opnieuw vernieuwd. Bij de stormen en ijsgang, die in de winter van 1847/1848 het Sassluisje aan de Heinellenbuitenwetering geheel

Restanten van kribwerken langs het Voorste Raboes. © René Dissel fotografie.

Kruiend ijs langs het Raboes. Foto gemaakt op 18 januari 1929 door Jhr. M.H.Roëll. Op de ijsschotsen Teun Roodhart.

ber 1849. Het polderbestuur kocht toen een stukje grond in het Raboes om er klei voor de kade uit te halen, zolang het bestaanbaar is. In 1851 en 1852 bleek een buitengewone herstelling van de zeewering nodig, die over beide jaren in totaal ruim 2800 gulden kostte. Daarbij werden ook krib- en heiwerken aangebracht of uitgebreid. Deze heiwerken waren nodig voor de vorming van ijsschoren, zodat de zeewering beter tegen kruiend ijs bestand zou zijn. De stormvloed richtten de twee jaar daarna weinig schade aan. De eerder gemaakte schoeiingen en ijsschoren bleken echter te steil, zodat vanaf 1855 vrijwel jaarlijks hoge kosten voor herstel en verbetering van de kade nodig waren.

Nadat op 30 juni 1861 bij hoog water, en bij stormvloed een jaar later, de kade tussen de Gooiergracht en de Sassluis was overstroomd, ontstond er midden in de zomer veel schade aan het hooi. Het jaar daarop werd een nieuwe kade gemaakt in de Gemene Maat en de Sas aan zee. Dit werd bekostigd voor elk 1/3 deel, door de Heinellenpolder, de Maatpolder, en de Gooise Kademeesters. Het was ditmaal geen kostbaar werk: zij betaalden elk 24 gulden en 87 cent. Tot verdere dekking van de kosten werd over 1863 nog een laatste keer omslag geheven.

Nadat de zeeweringen tot de kade op de Peter Wilden Maat van het overige Eemnes waren gekomen kwam uiteindelijk in 1864 het Waterschap Eemnes tot stand. In januari 1865 liepen de kosten voor het Waterschap weer op door een stormvloed en ijsgang aan de Meendijk en de Heinellensluis.

wegsloegen, liep ook de kade van de Maatpolder zodanige schade op, dat deze direct hersteld moest worden. De kade lag inmiddels aan de Kiel, direct aan zee. De plaats waar de Gooise kade aansloot op de kade op de Peter Wilden Maat werd de Kiel genoemd. Ook in 1850 moest deze kade aan de Kiel hersteld worden na de watersnood van 28-29 december 1849.

Een Dornier op de Driest

PETER BRUIN

In de namiddag van 22 april 1942 stort een bommenwerper van de Duitse Luftwaffe neer in de Noordpolder te Veen in Eemnes. De vier bemanningsleden overleven de val, maar zijn ernstig gewond. Twee van hen bezwijken dezelfde dag, één overlijdt negen maanden later aan de gevolgen, de vierde herstelt en bereikt een respectabele leeftijd.

In documenten en geschriften is vrijwel niets terug te vinden over het enige Duits vliegtuig dat in de oorlogsjaren in Eemnes is verongelukt. Bij het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en in de oorlogsarchieven van het NIOD en Rode Kruis is het ongeval niet bekend. Alleen het Verliesregister van de Studiegroep Lucht oorlog 1939-1945 en het Duitse Kracker Luftwaffe Archive maken er melding van.

Dit is het relaas over een onbelichte gebeurtenis in de oorlogshistorie van Eemnes die, dankzij de medewerking van tal van personen, organisaties en diensten, ook Duitse, tot leven is gebracht.

Zo vernemen we van Gerard Heerschop, Willem Hoogeboom en Rietje Eek-Jacobs wat zich achter op de Driest heeft afgespeeld. Hun herinneringen zijn in één verhandeling samengesmolten.

De Friese onderzoeker Douwe Drijver en auteur Jaap van der Woude correspondeerden in de periode 1985-1988 met Kurt Reisenweber, de enig overlevende van het ongeval. Jaap van der Woude schreef er een artikel over dat 30 jaar later, in november 2016, werd geplaatst in het Bulletin van de Studiegroep Lucht oorlog 1939-1945. Zowel Douwe Drijver als Jaap van der Woude verleenden toestemming hun bronmateriaal voor dit verhaal te gebruiken.

De oorzaak van het vliegtuigongeval was sabotage, schreef Kurt

Reissenweber dertig jaar geleden. Aan de hand van een analyse komt luchtvaartdeskundige Bert van Rhijn tot een heel andere conclusie.

HET VLIEGTUIG LAG AAN DE OVERKANT VAN DE SLOOT

Op klompen en met kleine pasjes schuifelt Willem Hoogeboom, nazaat van één der oudste Eemnesser geslachten, door het weiland schuin achter zijn boerderij aan de Meentweg. Op een zomerse avond in augustus 2016 fungeert hij als gids naar de plek waar hij 75 jaar geleden bij de neergestorte Duitse bommenwerper heeft gestaan. Twaalf jaar oud was hij. Moeiteloos haalt Willem herinneringen op aan het voorval. Aan de Duitser die naast het toestel ligt, zich opricht en dan in elkaar zakt. En hoe de inhoud van de kapotte brandstoftank van het vliegtuig golvend in een sloot stroomt. Als veldwachter Jan de Groot en Duitse militairen arriveren moet hij ophoepelen.

Nu speelt een pijnlijke knie hem parten. Over zijn schouder sjouwt hij een polsstok mee. Voor het geval er, om bij de ongevalslocatie te komen, over een sloot moet worden gesprongen. De vraag of zijn knie het toestaat een aanloop te nemen, wordt schouderophalend afgedaan.

Als de snelweg A27 niet ver meer is, houdt Willem halt en wijst naar een groepje hoge bomen, iets verderop. Tijdens de val raakte het vliegtuig enkele boomtoppen van het bosje. De afgebroken takken heeft hij zien liggen. 'Het vliegtuig was bezig met een oefening', zegt hij. 'Er werd hier vaak geoefend. Vanuit laagvliegende vliegtuigen werd er geschoten op schietschijven die vlakbij, nabij de bunker, stonden opgesteld.'

Als de tocht verder gaat, verlegt Willem de koers wat naar rechts. Even later staat hij stil bij een sloot en wijst naar de overzijde. 'Daar aan de slootkant moet ie gelegen hebben.'

Het gat in de grond dat de bommenwerper heeft veroorzaakt is nu met het bloete oog niet meer zichtbaar. Het weiland was toentertijd van Teus Elders. In de loop der tijd is de diepte opgevuld met slib uit omliggende sloten. Tenslotte heeft Peter van Middelaar, de volgende eigenaar van het weiland, er zand in gestort.

Van onder de klep van zijn pet tuurt Willem over het water naar onregelmatig-

heden of verkleuringen in het landschap. Die zouden er op kunnen duiden dat er op die plek iets aan de hand is met de bodemstructuur. Maar hij ziet niets wat daarop wijst. De polsstok behoeft deze avond geen dienst te doen.

Een Dornier 217-E klaar om op te stijgen. Foto: Dornier GmbH.

EEN VERPLICHTE PROEFVLUCHT

Woensdag 22 april 1942 is een zonnige, frisse dag, de lucht is onbewolkt en er staat een zwakke wind¹. In een hangar op de vliegbasis Soesterberg wordt de Dornier 217-E, werknummer 5368, romPCODE F8+AP, nagekeken en wat nodig is wordt gerepareerd. Voor 's avonds staat een gevechtsoopdracht bij Engeland op het programma. Omdat er reparaties aan de tweemotorige bommenwerper zijn verricht moet eerst een verplichte proefvlucht worden gemaakt, schrijft Kurt Reissenweber in 1986 in een brief aan Jaap van der Woude².

De bemanning maakt deel uit van de 6^e Staffel van de Kampfgeschwader 40 (6./KG40) en bestaat uit piloot Heinz Feller, boordschutter Kuno Witschel, waarnemer Hans Kiesler en telegrafist Kurt Reissenweber³. (KG 40 was een maritieme patrouille-eenheid, die door de Luftwaffe vooral werd ingezet tegen geallieerde scheepvaart).

Hun thuisbasis is Soesterberg, maar ze vliegen ook vanaf Eindhoven, Gilze Rijen en Franse vliegvelden. Doelen zijn, behalve geallieerde schepen, ook Engelse industriegebieden, vliegvelden en militaire objecten. Soms worden mijnen gelegd in de monding van de Theems, hachelijke ondernemingen die gepaard gaan met grote Duitse verliezen⁴.

Nabij deze plek in de Noordpolder te Veen in Eemnes stond Willem Hoozeboom 75 jaar geleden bij de neergestorte Duitse bommenwerper.

Die middag om even na 16.00 uur gaat de Dornier de lucht in. Na 20 minuten vliegen wil piloot Feller vanuit een glijvlucht overgaan in een korte scheervlucht, om het toestel af te vangen (de neus van het vliegtuig iets oplichten, waardoor de daling langzamer verloopt) en weer op te trekken. Als Feller op een hoogte van 120 meter het vliegtuig wil afvangen, roept hij dat de besturing niet werkt. Hij kan de stuurknuppel naar alle kanten bewegen

zonder dat het vliegtuig reageert. Een val is onvermijdelijk. Met het hoofd tussen de knieën wacht Kurt Reissenweber op de dingen die komen gaan⁵.

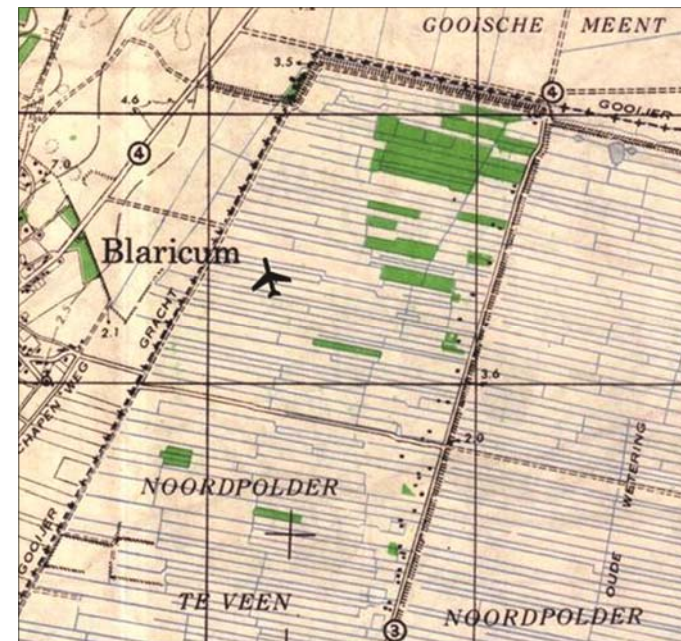
Gerard Heerschop, Bertus Lanphen en nog een vriendje waarvan Gerard in oktober 2016 de naam niet meer weet, zien het gebeuren. Ze komen uit Blaricum, maar het buitengebied van Eemnes is hun geliefkoosde plek om slootje te springen, de gevaren van het Valse Bosje te trotseren of, zoals nu, dotterbloemen te plukken. Eerst schenken ze geen aandacht aan de twee of drie vliegtuigen die aan het oefenen zijn nabij de bunker op de Oostermeent. Zoiets gebeurt vaker, daar zijn ze aan gewend. Maar nu is het anders. Er is één toestel in de lucht. Dat vliegt zó laag en maakt zóveel lawaai, dat de drie knapen, elf-twaalf jaar oud, er bang van worden⁶.

Als het vliegtuig neerstort, raakt het met de linkervleugel enkele bomen, belandt op de grond, ploegt met de linkervleugel door het weiland waardoor een enorme wolk van opstuivend veen en gras ontstaat en slaat enkele keren over de kop. Dan wordt het stil, onnatuurlijk stil.

Drukke in de polder

Het toestel is in meerdere delen uiteengevallen. 'De neus stak in de grond, de staart stond omhoog, de achterkant leek redelijk intact', vertelt Rietje Eek-Jacobs.

Het ingetekende vliegtuigje geeft de plaats aan waar de bommenwerper is neergestort. De kaart is afkomstig van de Britse Royal Air Force en dateert uit 1945. Foto en bewerking: Wiebe van IJken.

Er is rook, geen vuur. Reissenweber is bewusteloos geraakt en bevindt zich buiten het toestel, of wat daarvan over is. Als hij even bij kennis is weet hij dat Feller in de buurt moet zijn. Hij hoort diens kreten van pijn en spreekt enkele woorden met hem⁷.

Gerard Heerschop en z'n maatjes bevinden zich op pakweg zestig meter afstand van een deel van het vliegtuig. De stilte wordt doorbroken door hulpgeroep. Als ze gaan kijken waar dit vandaan komt, zien ze in een ondiepe sloot, bij het staartstuk, een man zitten. Hij draagt een overall en wrijft met een, zoals het lijkt, smerige poetsdoek in zijn gezicht en roept alsmaar 'mutti, mutti' (mama). De jongens zijn geschokt en radeloos. Het komt niet bij hen op de man op het droge te helpen⁸.

Vanaf het erf van de boerderij van zijn ooms Willem en Rut en tante Mietje aan de Meentweg 109 ziet Herman Fokken het vliegtuig neerstorten. Hij haast zich naar de plek des onheils en is er getuige van dat één der Duitsers die bewusteloos in een sloot ligt, door omstanders op de kant wordt getrokken⁹.

Als kapelaan Boelens¹⁰ van de Rooms-Katholieke Nicolaasparochie in Eemnes een gewonde Duitser hulp wil verlenen, neemt Herman Fokken waar dat de kapelaan met een trap in de rug van een toeschouwer duidelijk wordt gemaakt dat dit humaan gebaar niet op prijs wordt gesteld¹¹.

Rietje Jacobs ziet ook een man in een sloot. Hij ligt op z'n rug en ze meent dat hij geen benen meer heeft¹².

De drie Blaricumse vriendjes hebben in de gaten dat in het voorste deel van het vliegtuig, een eind van hen verwijderd, twee mannen zitten. Dichterbij komen ze niet. 'We waren totaal verbijsterd door wat we om ons heen zagen', zegt Gerard Heerschop nu. 'Ik weet het niet zeker, maar het zou kunnen dat beide Duitsers zich nog in de cockpit bevonden met de riemen om.'

Na geruime tijd komen Duitse militairen op zijspanmotoren aan scheuren. Ze zijn eerst verkeerd gereden, naar de plek waar de PHOHI-zendantennes in Huizen hebben gestaan. In het begin van de oorlog zijn de antennes door soldaten van de Genie opgeblazen om te voorkomen dat ze in Duitse handen zouden vallen¹³.

Op de Driest is veel volk op de been¹⁴. De Duitsers op motoren beginnen met het weggagen van de kinderen. Dat lukt pas als ze met hun wapens gaan zwaaien¹⁵. Gerard Heerschop en z'n vrienden keren huiswaarts. Onderweg zien ze een auto rijden met een rood kruis er op. Ook Rietje Jacobs gaat naar huis. Volwassenen worden eveneens aangespoord te vertrekken. Als Piet Heerschop, broer van Gerard, na het avondeten de ongevalsplek wil bezoeken wordt dat niet meer toegestaan.

De vier Duitse bemanningsleden zijn in leven, maar zwaar gewond¹⁶. Piloot Feller heeft ernstig letsel aan beide benen opgelopen¹⁷. Bij een ander is een grote snee in de nek zichtbaar¹⁸ en Reissenweber's lichaam zit onder de verwondingen¹⁹. Enkele artsen verlenen eerste hulp²⁰. Lammert Hoogetboom, vader van Willem Hoogetboom, zorgt voor water²¹. De Feldgendarmarie uit Hilversum stelt een onderzoek in²². Duitse militairen die de wrakstukken bewaken worden ondergebracht in de woning van aannemer Gerard Jacobs aan de Stachouwerweg in Blaricum²³. Bij Jacobs waren al Duitse soldaten ingekwartierd²⁴.

De vier gewonden worden door ziekenauto's naar ziekenhuizen overgebracht. Eén van hen, vermoedelijk Witschel, naar het St.-Jansziekenhuis in Laren, de anderen naar het Wilhelmina Gasthuis in Amsterdam²⁵, tijdens de oorlogsjaren omgedoopt tot Wester Gasthuis. Een deel ervan is in gebruik als Luftwaffe Lazarett (militair hospitaal). Witschel overlijdt aan het begin van de avond in Laren. Zijn stoffelijk overschot wordt dezelfde dag naar het Wester Gasthuis vervoerd.

De mogelijkheid bestaat dat de gewonden, vanaf de plaats van het ongeval, eerst zijn overgebracht naar de woning van Gerard Jacobs in Blaricum²⁶ en daar-

vandaan naar de ziekenhuizen. Dat vernam Bep Machielse uit Blaricum van Antoinette (roepnaam Net) Borsen-Jacobs, dochter van Gerard Jacobs. Reden hiervoor kan zijn dat de plaats van het ongeluk moeilijk, zo niet onbereikbaar was voor ziekenauto's. Op welke wijze de gewonden vanaf de ongevalsplek naar de woning van Gerard Jacobs aan de Stachouwerweg zouden zijn vervoerd, is niet bekend. Het huis van Jacobs, gelegen aan de rand van Blaricum, was zichtbaar vanaf de ongevalslocatie en eenvoudig benaderbaar voor voertuigen.

De wrakstukken van het vliegtuig zijn in korte tijd opgeruimd²⁷. Niettemin blijft de ongevalsplek in trek. Jongeren gaan er op zoek naar van het vliegtuig afkomstige materialen. Ze vinden munitietrommels, mitrailleurbanden, patronen en stukken plexiglas en nemen die als souvenir mee naar huis²⁸.

Op 23 april 1942 maakt gemeenteveldwachter Joannes de Groot proces-verbaal op van het ongeval. Hij meldt dat het vliegtuig is neergestort op een weiland ten noorden van de Meentweg in Eemnes, zonder nadere plaatsaanduiding²⁹. Het toestel ligt aan de westkant van de Meentweg, ongeveer 700 meter achter de boerderij van nummer 107, waar Teus Elders en zijn echtgenote Neel Luijf wonen en ongeveer 400 meter verwijderd van de Gooyergracht, de gemeentegrens met Blaricum.

EEN BUNKER OP PALEN

De bunker van de Duitsers, waarover enkele getuigen spraken, is in de oorlogsjaren gebouwd op de Laarder Aangerecht, aan de oude kustlijn van de voormalige Zuiderzee. Het is niet bekend wie de werkzaamheden heeft uitgevoerd, maar het zou de Blaricumse aannemer en bunkerbouwer Bertus Krijnen kunnen zijn geweest. De omgeving doet dienst als oefenterrein voor op de vliegbasis Soesterberg gestationeerde bommenwerpers van de Luftwaffe. Die oefenen boven het IJsselmeer met het droppen van bommen.

Zoals op meerdere oefenterreinen van de Luftwaffe in het land, zijn ook hier de vliegtuigbommen namaakmodellen van beton. Vanuit de bunker worden de oefeningen door waarnemers gadegeslagen en beoordeeld. Op het dak zijn spiegels geplaatst, waardoor van binnenuit meer zicht is op het buitengebeuren³⁰.

Nadat de op palen rustende observatiebunker in de zeventiger jaren van de vo-

Duitse observatiebunker op de Oostermeent. Links van de bunker een werkstuk van kunstenaar Gerard Lanphen. Uit *Hei & Wei*, nr. 480, 3 juni 2016. Foto: Frans Ruijter.

rige eeuw een tijdlang dienst heeft gedaan als woning annex atelier van Gerard (Gradus) Lanphen, moet de Blaricumse kunstenaar noodgedwongen zijn onderkomen verlaten. Het bouwwerk dient te wijken voor de aanleg van de A27. Begin maart 1976 wordt de betonnen bunker door de Genie opgeblazen.

Ten tijde van het ongeval was de Dornier niet aan het oefenen, maar bezig met een proefvlucht.

SABOTAGE

Tijdens hun verblijf in het ziekenhuis vernemen Feller en Reissenweber dat het neerstorten van de Dornier het gevolg was van sabotage. Onderzoek had aan het licht gebracht dat in de hangar van de vliegbasis Soesterberg de schroefkoppelingen van de hoogte- en richtingsroeren waren losgemaakt en de borgpen was verwijderd, schrijft Reissenweber in 1986 aan Jaap van der Woude.

Maar is het waarschijnlijk dat er sabotage is gepleegd? 'Bij ons zijn geen verhalen bekend over sabotage in de hangars', zegt Richard de Mos, bestuurslid van de Stichting Legerplaats Soesterberg 1939-1945. In en bij Soesterberg werden wel Nederlandse arbeiders ingezet, laat hij weten, maar meestal in ondersteunende functies. Sleutelen aan vliegtuigen was voorbehouden aan Duits geschoold militair personeel³¹.

'Indien er sprake is geweest van sabotage, dan moet de crew dat al gevoeld hebben tijdens het opstijgen, als het al mogelijk zou zijn geweest om op te stijgen, wat ik betwijfel'³², zegt Frans van Humbeek uit het Belgische Grimbergen, auteur van luchtvaartboeken en hoofdredacteur van Hangar Flying, een vereniging van Vrienden van de Luchtvaart.

Bert van Rhijn, militair luchtvaartdeskundige bij het Nationaal Militair Museum in Soesterberg, acht sabotage uitgesloten. 'Misschien zijn er fouten gemaakt, dat kan, maar in het algemeen waren Duitse monteurs bekwaam en hun controlesysteem functioneerde goed. Bovendien vonden er ook nog controles plaats door de vlieger en/of een monteur. Als het besturingssysteem onklaar is gemaakt, dan is het voor mij niet voor te stellen dat dit voor de proefvlucht niet is gecontroleerd'³³.

DE WETTEN VAN DE VLEGKUNST

Als er geen sabotage heeft plaatsgevonden, wat kan dan de oorzaak van het ongeval zijn geweest? 'Er zijn twee mogelijkheden', zegt Bert van Rhijn. 'Misschien is er een breuk ontstaan in één van de besturingskabels. Dan ben je kansloos als vlieger, zeker op een hoogte van 120 meter'³⁴.

Voor hem is het waarschijnlijker dat de bommenwerper, met een verwijzing naar de aerodynamica, 'overtrokken' was. 'Dit komt er op neer dat tijdens het optrekken van het toestel na de duikvlucht, de luchtstroom over de vleugel dusdanig verstoord wordt door de hoek van de vleugel ten aanzien van de aanstromende lucht, dat de draagkracht verloren gaat'³⁵.

Volgens Van Rhijn was de Dornier 217-E, een zwaar toestel, redelijk 'underpowered'. 'Met andere woorden: de snelheid moest er op gehouden worden om de kist in de lucht te houden. Als dat niet gebeurt, kent het vervolg vaak een dodelijke afloop', zegt hij.³⁶

'Het duurt redelijk lang als je na een duikvlucht optrekt om de snelheid er weer in te krijgen. Als je dit op lage hoogte doet, zoals de vlieger deed op 120 meter, kom je te kort. Hoe meer je probeert te sturen, des te groter maak je het probleem. Je hebt gewoonweg niet de tijd om snelheid terug te winnen en uit de problemen te komen. Het komt er in mijn visie op neer dat de vlieger een inschattingsfout heeft gemaakt'³⁷, legt Van Rhijn uit.

Hoe zit het dan met de sabotage waar Kurt Reissenweber het over had? De feiten, omstandigheden en visies die uit dit onderzoek naar voren komen, maken het niet waarschijnlijk dat de Dornier in Soesterberg is gesaboteerd op de door Reissenweber beschreven wijze. Aannemelijk is dat piloot Feller, door Reissenweber omschreven als collega en vriend die hij in het ziekenhuis geregeld bezocht³⁸, met Reissenweber heeft gesproken over de feitelijke gebeurtenissen die tot het neerstorten van het vliegtuig hebben geleid.

In dat kader ligt het voor de hand dat Reissenweber, uit piëteit met Feller, ruim veertig jaar na het ongeval, voor de buitenwereld de oorzaak van het neerstorten heeft willen verhullen door die anders voor te stellen dan het was.

Als dit onderzoek plaatsvindt, is Kurt Reissenweber 97 jaar oud. Hij woont in een wooncentrum van het Rode Kruis voor senioren in zijn geboortestad Coburg³⁹. Vanwege zijn hoge leeftijd is afgezien van de mogelijkheid hem een reactie te vragen op de bevinding dat de reden van het vliegtuigongeval waarschijnlijk een andere is geweest dan die hij in 1986 bekend heeft gemaakt.

DE BEMANNINGSLEDEN EN HOE HET HEN IS VERGAAN

- * De piloot: Feldwebel (sergeant) Heinrich Wilhelm (roepnaam Heinz) Feller is geboren op 14 juni 1917 in Limburg an der Lahn, zoon van Heinrich Feller en Elisabeth Feller-Stamm uit Diez an der Lahn. Hij trad in het huwelijk op 6 december 1941 in Limburg/Lahn met Anna Elisabeth Gertrud Müller, was in het burgerleven werktuigbouwkundige en woonde in Limburg/Lahn, Wiesletstrasse 8. Zijn vader was als bewaarder werkzaam in de strafgevangenis van Diez⁴⁰. Op de chirurgische afdeling van het Wester Gasthuis in Amsterdam worden beide onderbenen van Feller geamputeerd. Het ene been net boven de knie, het andere er net onder⁴¹. Als Feller voor verdere behandeling is overgebracht naar Reservelazarett IV in Frankfurt am Main, overlijdt hij daar op 21 januari 1943. Volgens de overlijdensakte is bloedvergiftiging de doodsoorzaak⁴². Feller is met militaire eer⁴³ begraven op de begraafplaats Auf der Unterheide in Limburg/Lahn⁴⁴. Een klein grafveld met een gedenksteen herinnert daar nog aan de Duitse gevallen uit de Tweede Wereldoorlog⁴⁵.
- * De boordschutter: Gefreiter (soldaat 1^e klasse) Kuno Witschel, geboren op 10

Piloot Heinz Feller in de cockpit. Bron: Douwe Drijver.

Kurt Reissenweber in vol ornaat. Bron: Douwe Drijver.

mei 1921 in Berlijn-Charlottenburg, zoon van Paul Witschel en Helene Witschel-Quander, religie evangelisch, machinebankwerker, ongehuwd, wonende in Berlijn, Oranienstrasse 12⁴⁶. Aan de hand van een registratie van het Oberkommando der Wehrmacht in Berlijn, wordt op 26 mei 1942 door de Burgerlijke Stand in Berlijn een overlijdensverklaring van Kuno Witschel opgemaakt. Daarin staat dat Witschel op 22 april 1942 om 18.15 uur 'in Laren bei Hilversum' is overleden. Als doodsoorzaak wordt vermeld: Flugzeugabsturz Unfall (vliegtuigongeluk)⁴⁷. Witschel wordt op 25 april 1942 op de Nieuwe Ooster Begraafplaats in Amsterdam begraven.

- * De waarnemer: Feldwebel Paul Ernst Hans (roepnaam Hans) Kiesler, geboren 18 mei 1914 in Delingsdorf (deelstaat Sleeswijk-Holstein), wonende in Ahrensburg (bij Hamburg), Theodor Stormstrasse 7⁴⁸. Kiesler overlijdt op 22 april 1942⁴⁹ in Amsterdam. Hij wordt, evenals Witschel, op 25 april 1942 begraven op de Nieuwe Ooster Begraafplaats in Amsterdam⁵⁰. Na de oorlog worden de 'foute graven' van oorlogsmisdadigers, collaborateurs, NSB'ers en dui-zenden Duitsers van de Nederlandse begraafplaatsen verwijderd. De stoffe-

Duitse oorlogsbegraafplaats in Ysselsteyn. De grafstenen van Kuno Witschel en Hans Kiesler. Foto's: Fred, 6-4-2011.

lijke overschotten worden nagenoeg allemaal overgebracht naar de Duitse Oorlogsbegraafplaats in het Limburgse Ysselsteyn⁵¹. Witschel en Kiesler op 17 december 1947⁵². In Ysselsteyn worden ze herbegraven.

* De telegrafist: Gefreiter Kurt Gottlieb Reissenweber, geboren op 29 januari 1919 te Coburg⁵³. Twee dagen na het vliegtuigongeval komt Reissenweber bij kennis in het Wester Gasthuis. Hij heeft een hersenschudding, verwondingen aan voorhoofd, slaap en linker scheenbeen en zijn lichaam zit onder de zwellingen, kneuzingen en blauwe plekken⁵⁴. Nadat Reissenweber uit het ziekenhuis is ontslagen, wordt hij leeraar op een vliegeropleidingsschool. Als hij is omgeschoold tot vlieger, raakt hij gewond en belandt weer in een ziekenhuis. In 1945 wordt hij door de Amerikanen krijgsgevangen genomen en drie maanden later in vrijheid gesteld. Reissenweber keert terug naar Coburg, vindt enkele kortdurende baantjes, waarna hij als ambtenaar in dienst treedt van de gemeente Coburg. Daar is hij werkzaam tot zijn pensionering op 31 december 1981⁵⁵. Op uitnodiging van de Koninklijke Luchtmacht brengt Reissenweber, in gezelschap van zijn dienstkameraden van

Kampfgeschwader 2 (KG2), waar hij na zijn opleiding tot vliegtuigtelegrafist bij was ingedeeld, op 6 augustus 1986 een bezoek aan het vliegveld Welschap, nu vliegveld Eindhoven. Daar wordt hen een kijkje geboden in de keuken van de huidige vliegerij. Reissenweber maakt van de gelegenheid gebruik een dag later, samen met een ex-collega, in Eemnes de plek te bekijken waar hij de val van de bommenwerper heeft overleefd⁵⁶. Hij ontmoet er Herman Fokken, op het moment van het ongeval vijftien jaar oud, die wordt vergezeld door zijn zoon Bastiaan. 'Het weerzien verliep in een gemoedelijke sfeer', zegt Bastiaan. Hij herinnert zich dat zijn vader en de Duitser hadden gesproken over omstanders, die één van de bemanningsleden uit een sloot hadden gehaald. 'Die man was buiten kennis en lag met zijn hoofd onder water'⁵⁷. Op de terugreis bezoekt Reissenweber de Duitse militaire begraafplaats in Ysselsteyn, waar hij een krans legt bij de graven van Witschel en Kiesler.

Voor hun medewerking ben ik veel dank verschuldigd aan:

Marion Berg, Landesarchiv Berlijn.

Conny Bleijenbergh, meelezer.

Merlijn Chaudron, Octa Bunkerinfo.

Douwe Drijver, Stichting Missing Airmen Memorial Foundation, een organisatie die historisch onderzoek verricht naar de luchtoorlog 1940-1945 boven Friesland.

Rietje Eek-Jacobs.

Bastiaan Fokken.

Truus Fokken-Gouverneur.

Willy Fokken.

Christina Giebelhaus, Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V., Abteilung Gräberdienst, Kassel.

Gerard Heerschop.

Henk van Hees.

Willem Hoozeboom, die de aanzet tot dit onderzoek heeft gegeven.

Frans van Humbeek.

Monika Jung, Stadtarchiv Limburg an der Lahn.

Anja Löhr, Infothek Stadt Ahrensburg.

Bep Machielse, Historische Kring Blaricum.
 Kerstin Marr, Einwohneramt Stadt Coburg.
 Richard de Mos.
 Bert van Rhijn.
 Mischa Smeding, stafmedewerker Nieuwe Oosterbegraafplaats Amsterdam.
 Christiaan Soeteman, voorzitter Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL).
 Drs Alfred Staarman, conservator Nationaal Militair Museum, Soesterberg.
 Ivonne Voigt, Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V., Ysselsteyn.
 Jaap van der Woude, auteur 'Een Duits vliegtuig stortte neer ten noorden van Eemnes', gepubliceerd in Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, november 2016, blz. 5 tm 10.
 Wiebe van Ijken.

NOTEN

1. Gegevens KNMI.
2. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
3. 'Namentliche Verlustmeldung', Deutsche Dienststelle WAsT, Berlijn, informatie over bemanning en vliegtuig, van Douwe Drijver.
4. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10, brief Reissenweber aan J. van der Woude, 1986.
5. Ibidem.
6. Vraaggesprek met Gerard Heerschop, 25-10-2016.
7. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10, brief Reissenweber aan J.v.d.Woude, 1986.
8. Vraaggesprek met Gerard Heerschop, 25-10-2016.
9. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
10. Wilhelmus Cornelis Boelens, van 1941 tot 1945 kapelaan van de Nicolaasparochie in Eemnes, Henk van Hees, e-mail 11-9-2016.
11. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
12. Vraaggesprek met Rietje Eek-Jacobs, 30-9-2016.
13. Vraaggesprek met Gerard Heerschop, 25-10-2016.
14. Vraaggesprek met Willem Hoozeboom, diverse data in aug. 2016.
15. Vraaggesprek met Gerard Heerschop, 25-10-2016.
16. Proces-verbaal politie Eemnes, Archief Eemland, Amersfoort, 30-8-2016.
17. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
18. Ibidem (verklaring Fokken).
19. Ibidem (brief Reissenweber aan J.v.d.Woude, 26-1-1986).

20. Proces-verbaal politie Eemnes, Archief Eemland, Amersfoort, 30-8-2016.
21. Ibidem (verklaring Fokken).
22. Proces-verbaal politie Eemnes, Archief Eemland, Amersfoort, 30-8-2016.
23. Vraaggesprek met Rietje Eek-Jacobs, 30-9-2016.
24. Ibidem.
25. Proces-verbaal politie Eemnes, Archief Eemland, Amersfoort, 30-8-2016.
26. Info Bep Machielse, 4-11-2016. Net Borsen-Jacobs was 60 jaar zijn buurvrouw. Haar jongere zus Rietje Eek-Jacobs vertelde tijdens het vraaggesprek op 30-09-2016 dat ze zich niet kon herinneren dat de Duitse gewonden voor een tussenstop in het huis van haar ouders hadden verbleven. Net Borsen-Jacobs is overleden op 22-4-2011.
27. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10 (verklaring Jan Kuier).
28. Vraaggesprek met Gerard Heerschop, 25-10-2016.
29. Proces-verbaal politie Eemnes, Archief Eemland, Amersfoort, 30-8-2016.
30. Octa Bunkerinfo, Merlijn Chaudron, e-mail met bijlagen 5-9-2016.
31. Richard de Mos, Stichting Legerplaats Soesterberg 1939-1945, een organisatie die tot doel heeft het bevorderen en verrichten van historisch onderzoek naar de rol van de legerplaats Soesterberg voor, tijdens en vlak na het einde van de Tweede Wereldoorlog, e-mail 14-10-2016.
32. Frans van Humbeek, e-mail 8-10-2016.
33. Bert van Rhijn, e-mails 29-11, 13-12, 15-12(3x) en 20-12-2016.
34. Ibidem.
35. Ibidem.
36. Ibidem.
37. Ibidem.
38. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
39. Stadt Coburg, Einwohneramt-Bürgerbüro, Kerstin Marr, brief van 4-10-2016.
40. Stadtarchiv Limburg an der Lahn, Monika Jung, e-mail 19-10-2016.
41. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
42. Stadtarchiv Limburg an der Lahn, Monika Jung, bijlage e-mail 19-10-2016.
43. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
44. Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V., Kassel.
45. Stadtarchiv Limburg an der Lahn, Monika Jung, bijlage e-mail 19-10-2016.
46. Info Landesarchiv Berlijn, Marion Berg, e-mail met bijlage 5-12-2016.
47. Ibidem.
48. Stadt Ahrensburg, Infothek, kenmerk II.1, Anja Löhr, brief 2-12-2016.
49. Deutsche Dienststelle (WAsT), Berlijn, kenmerk IIB412-161109351-1664.
50. Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V., Ivonne Voigt, e-mail 31-10-2016.
51. Uit: Foute graven, van 'De Begraafplaats', april 2011, uitgave van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB).
52. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
53. Stadt Coburg, Einwohneramt-Bürgerbüro, Kerstin Marr, brief van 4-10-2016.
54. Bulletin Air War 1939-1945, nr. 371, nov. 2016, blz. 5 tm 10.
55. Ibidem.
56. Brief Reissenweber aan Douwe Drijver, 25-3-1987.
57. Telefonisch met Bastiaan Fokken, 24-9-2016.

VRIJWILLIGERS IN BEELD

Marian Springer

JAN DELFGOU

Samen met Marian Springer had ik een uitermate plezierig gesprek. Marian is geboren in 1949 in Eindhoven, als Marian de Koning, gehuwd met Peter (SeniorWeb!), 2 kinderen (meisje en jongen), 3 kleinkinderen (1 meisje en 2 jongens) en sinds oktober 1974 woonachtig in Eemnes. Ik stelde haar een aantal vragen.

Sinds wanneer ben jij betrokken bij de Historisch Kring Eemnes?

We bezochten een keer een tentoonstelling in de Oudheidkamer, die op ons zo'n indruk maakte dat we besloten om lid te worden van de HKE. Dat was ongeveer in 2011.

Hoe en waarom ben je meer voor de Kring gaan doen?

Ik heb een bibliotheekopleiding. Toen ik stopte met werk en dus meer vrije tijd kreeg, werd ik door Liesbeth Lemckert uitgenodigd mij meer actief binnen de Kring op te stellen. Dat was in 2012. Sindsdien maak ik deel uit van de werkgroep archivering. Dat betekent dat ik mij samen met Jaap Groeneveld bezig houd met het invoeren van de spullen die aan de HKE geschonken worden. Dit betreft bv. krantenknipselverzamelingen of archieven van verenigingen. Dit wordt in de computer gecatalogiseerd en beschreven zodat het altijd terug te vinden is. Dit heeft veel raakvlakken met mijn bibliotheekopleiding. Dit doen we elke woensdagochtend.

Heb je nog meer hobby's?

- Graag een zo groot mogelijke legpuzzel maken en postzegels verzamelen.
- Verder heeft de Wereldwinkel mijn volle aandacht. Omdat ik daar ook de planning van de winkelbezetting doe ben ik daar de nodige uren mee bezig. Het valt mij daarbij op dat zo weinig mensen weten dat er een Wereldwinkel is terwijl het met de ingang naast de ingang van het Kringloep Centrum toch wel

moet opvallen. Ik raad iedereen aan om eens te komen kijken. Ook daar is nog behoefte aan vrijwilligers.

- Daarnaast doe ik voor IJclub De Vaart de ledenadministratie.
- En dan ben ik natuurlijk ook graag oppasoma.

Waarom raad je anderen aan zich ook voor de Kring in te zetten?

Het is buitengewoon interessant je, samen met anderen, met de historie van je eigen woonplaats bezig te houden. Ongetwijfeld is er onder de leden een aantal belangstellenden die dat ook wel eens willen ervaren. Schroom dan niet om op zaterdagmiddag naar de Oudheidkamer te komen en contact op te nemen met de altijd aanwezige bestuursleden. Zij zien u graag komen en u bent van harte welkom.

GEZOCHT

Beeldmateriaal Voetbalvereniging SV Eemnes

SV Eemnes, onze plaatselijke voetbalvereniging, werd opgericht op 29 augustus 1947. Dat is dit jaar dus 70 jaar geleden. Daar willen we enige aandacht aan besteden. Daarom zijn we op zoek naar:

Fotomateriaal of Filmmateriaal

uit de oude doos. Iedereen, die wat bewaard heeft en dat beschikbaar wil stellen om te scannen of te vermenigvuldigen, kan contact opnemen met: Jaap Groeneveld, tel. 035-538 1609; e-mail: info@historischkringeemnes.nl
Henk van Hees, tel. 035-538 9849; e-mail: info@kleinwee.demon.nl

ADVERTEERDERS:

Autocentrum Eemnes
Eemoptiek
Eric Hoofd schildersbedrijf
De Kaasschuur
Garage Koot
Hoveniersbedrijf Ben Makker
Groentespeciaalzaak Lekker Gezond
KringloopCentrum Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
Van der Waaij, Makelaars en Rentmeesters
Welkoop, Groen & Doen

SPONSORS:

Gooiland Beveiliging B.V. – Eemnes
Adrie Hoogland Vastgoed B.V. – Eemnes
J. van Ijken B.V. Oude Bouwmaterialen
Vrienden van de Oudheidkamer

De Historische Kring Eemnes is een door de Belastingdienst erkende Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), waardoor belastingvrije schenkingen aan de vereniging kunnen worden gedaan.

Van onze vrienden moeten we het hebben!

‘Vrienden’ vervullen stille wensen van de HKE.

Voor minimaal 15 euro p.j. kunnen leden
‘vriend’ worden van de Oudheidkamer.

*Vraag inlichtingen of geef u op bij:
de penningmeester.*

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

INLEVEREN KOPIJ

Kopij voor het volgende
kwartaalboekje ontvangen wij graag
voor 15 mei 2017.

Bij het aanleveren van te veel kopij
zullen de artikelen op volgorde van
aanlevering geselecteerd worden voor
publicatie. Artikelen die aansluiten bij

Zuidersingel 4
3755 AZ Eemnes
035 538 08 08

Openingstijden:
Ma: 11.00-17.00 uur
Di-Za: 10.00-17.00 uur

Gratis ophaaldienst 0800 574 64 54

WWW.KCEEMNES.NL

VERHUISD

NOTARISKANTOOR EEMNES

ORIËNTEREND
GESPREK (30 MIN.)
GRATIS

MW. MR. W.A. VAN DER SLUIS – BONT

LAARDERWEG 19 – 3755 AK EEMNES
TELEFOON (035) 533 67 04 FAX (035) 533 67 05
INFO@NOTARISVANDERSLUIS.NL WWW.NOTARISVANDERSLUIS.NL

HOVENIERSBEDRIJF

ROERDOMP 18
3755 GH EEMNES
T: 035-5311332
M: 06-51447934
E: BENMAKKER@PLANET.NL
W: BENMAKKER.NL

UW MAKKER IN DE TUIN

TUINONTWERP AANLEG
ONDERHOUD SIERBESTRATING